

YÖNETİCİLER AÇISINDAN GÖÇÜN EĞİTİM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

EXECUTIVES IN TERMS OF EDUCATION IMPACT ON MIGRATION: A CASE STUDY

Yüksel KAŞTAN* & İbrahim BOZAN**

Öz

Bu araştırmada okul yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda Antalya İli Kepez ilçesine gerçekleşen yoğun göçün eğitime ve eğitim yönetimine etkisini tespit etmeye çalışılmıştır. Araştırma bölgeye yoğun bir şekilde devam eden göçlerin eğitime ve eğitim yönetimine etkilerini okul yöneticilerinin görüşleri çerçevesinde ele alınması ve araştırmacılara derinlemesine bir bakış açısı sunması bakımından önemli bir çalışmadır.

Araştırma bütüncül çoklu durum deseninde nitel bir çalışma olmuştur. Araştırmanın evrenini, Antalya'nın Kepez ilçesindeki okullarda görevli yöneticileri, araştırmanın çalışma grubunu ise bu ölçüte uyan ve gönüllülük esasına göre seçilen 5 yönetici oluşturmuştur. Bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak bireysel görüşme kullanılmıştır. Veri toplama araçları olarak, açık uçlu sorulara dayanan yarı yapılandırılmış bireysel görüşme formları kullanılmıştır. Görüşme formu okul idarecileri ve Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Dalı uzmanlarının görüşleri doğrultusunda kısmen değiştirilerek geliştirilmiş ve araştırmacı tarafından birebir okul idarecilerine uygulanmıştır. Veri toplama araçlarının da özellikleri dikkate alınarak veriler içerik analizi ile incelenmiştir. Bu veri analizine dayanarak araştırmanın bulgu ve yorumları oluşturulmuştur. Araştırma bulguları tablolar halinde verilerek, frekans ve yüzde değerleri verilmiş ve okul idarecilerinin görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Okul yöneticilerinin hepsi ilçede yüksek düzeyde göç alan bölgelerde yer alan okullarda görev yapmaktadırlar.

Araştırmanın sonuçlarına göre, okul yöneticilerinin çoğu göçle gelen ailelerin sosyo kültürel açıdan okula olumlu bir etkisi bulunmadığını ve veli-öğretmen- öğrenci bağının yeteri kadar kurulmadığını ifade etmektedirler. Göçle gelen ailelerde karşılaşılan en yoğun problem dil, uyum, kültür ve ekonomi kaynaklı olanlardır. Göçle gelen öğrencilerde karşılaşılan en yoğun problem ise uyum sorunu ve buna bağlı olarak gelişen davranış bozuklukları ve başarısızlıktır. Okul yöneticilerinin tamamına göre göçle gelen öğrenciler sınıf ve okul başarısını olumsuz etkilemektedir. Araştırmanın sonucuna dayalı olarak önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Göç, eğitim, yönetici, göç yaşamış öğrenci.

* (Doç. Dr.); Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, kastanyuksel@hotmail.com

** (Uzm. Öğrt); Milli Eğitim Bakanlığı, Gündoğmuş Yatılı İlköğretim Bölge Okulu,

YÖNETİCİLER AÇISINDAN GÖÇÜN EĞİTİM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

Abstract

Antalya Province in accordance with the opinion of school administrators in this study to training the intense immigration that took place in the Kepez district and studied to determine the effect of educational administration. Research area of intensive training and ongoing migration to be addressed within the framework of the views of the effects of school education is an important work in terms of management executives and provide an in-depth view opener to researchers.

Research has been a qualitative study with an integrated multi-state pattern. The universe of the research assistants in schools in Antalya Kepez district managers, and the research working group to meet this criteria and selected on a voluntary basis has been created 5 administrator. In this study, as the data collection methods used in individual interviews. As the data collection tools, semi-structured individual interviews based on open-ended questions were used in forms. The interview form and school administrators of Educational Administration, Supervision, in accordance with the opinion of the Department of Planning and Economy experts developed and applied to partially replacing verbatim school administrators by the researcher. The data taking into account the characteristics of the data collection instruments were analyzed by content analysis. The findings, based on this data analysis and interpretation of research has been established. Research findings are given in the tables, the views of frequencies and percentages given are made direct quotations and school administrators. School district administrators involved in all of the high levels of immigration are working in schools.

According to the survey, most immigrants from school administrators that families have a positive impact on socio-cultural aspects of the parent-teacher-student school and see if they are dry enough to express. Migration from family problems encountered in the intensive language, integration, are the origin of culture and economy. The most intense problems encountered in the integration problems of migrants and students are developing behavioral problems and failures accordingly. Students adversely affect the class and the school success of all migrants according to the school administrator. Suggestions were made based on the results of the research.

Keywords: immigration, education, administrators, students experienced immigration.

Giriş

Nüfusun, devamlı yaşam bölgelerini kişisel olarak ya da aileler ve gruplar halinde terk edip, geçici veya sürekli olarak yaşamak amacıyla bir başka yere gitmesi hareketine göç denir (Doğanay, 1994, s. 165). Kılıçkaya'ya (1988) göre göçün bir yer değiştirme olayı olması, bireyin bazı değişikliklerle karşı karşıya gelmesine neden olur. Birey geldiği yeni yer ile eskiden oturduğu yer arasındaki farklılığa ve benzerliğe göre çeşitli uyum problemleri yaşar;“Çocuğun gittiği yerin kültürü ve toplumsal çevresine uyabilmesi için kendi rolünü bilmesi ve her şeyden önce ise dili algılayabilmesi gerekmektedir. Bir kültür bocalaması yaşayan çocukların uyum sorunları mutlaka olacaktır” (Kılıçkaya, 1988, s. 4).

Balcioğlu'na (2001) göre bireyin davranış biçimleri için göçebe veya yerleşik olması ile köyde ya da kentte yaşıyor olması önemli belirleyicilerdir. Çok hızlı gerçekleşen iç göçle büyük kent mahallelerine eklenen taşra insanının derin ruhsal sıkıntılarının dışavurumu, toplumsal problemleri sıklıkla tek tek veya toplu vakalar hâlinde kent gündemine taşımaktadır. Demografik etkenlerin ekonomik ve kültürel etkenlerle iç içe bulunması suç olgusunu ortaya çıkarmakta ve suçluluğun artışına sebep olmaktadır. Göç ettiği yerle içine girdiği yeni ortam arasında bir bağdaşıklık göremez (Castles ve Miller, 1998, 20–21). Bu kişiler çaresizlik ve mahrumiyet içinde, çoğu zaman farklı şekillerde bunalıma düşmektedir. Toplumdaki bireylerin normal dışı davranışlar içinde olmalarında kırdan kente göçün rolü de vardır (Gün, 2000,s. 2).

Göç, toplumun sosyal, kültürel, ekonomik, politik, eğitim v.b. tüm bünyesi ile yakından ilişkili ve etkileyici bir olaydır (Petersen, 1958, 258-263). Türkiye'nin bütün bölgelerinde yaşanan köyden

kente göçün olumsuz etkilerinin başında toplumsal yapının temel ögesi olan eğitimin özellikle ilköğretim işleyişinin yetersizleşmesi ve yaygınlaştırılmaması gelmektedir. Şensoy (2005), göçün ilk önce ekonomik alanda kendisini fark ettirdiğini, zaman içinde toplumsal ilişkiler, kültür, ulusal politikalar ve uluslararası ilişkiler alanında da kendini hissettirdiği ifade etmektedir. Buna bağlı olarak göç ile kente gelen çocuk, ailesinin geleceğine ait tutumlarından tamamıyla etkilenmektedir.

Aslan (2001) ise göçün nedenlerini zorunluluk ve gönüllülük olarak açıklamıştır. Bireylerin gönüllük nedeni olarak göç sebeplerini yeni yerlerin beklenti ve isteklerini karşılama umudu; zorunluluk nedeni olarak ise devletin çeşitli sosyal, ekonomik, güvenlik vb. konularda aldığı kararların yerine getirilmesi sırasında nüfusta oluşturulan hareketlilik olarak ifade etmiştir. İnsanların gerek zorunluluktan gerekse gönüllü olarak başlattıkları bu göç hareketleri onların öncelikle kendi hayatlarındaki daha sonra ise toplum hayatını ilgilendiren beslenme, barınma ve en önemlisi sağlık ve eğitim alanlarındaki sorunlarla karşılaşmalarına neden olduğu görülmektedir.

Kırsal alandan büyük kentlere göç eden dar gelirli nüfus, kentte yaşamak uğruna kentin ağır şartlarına katlanmaktadır. Göç eden insanlar yoksulluğu hayatlarının bir parçası olarak algılamaktadırlar (Wallerstein, 2003, 531–532). Büyük kentlerde gecekonduların halkının sahip olduğu ağır şartlar göç edenlerin toplum hayatına her yönüyle katılmasını engeller (Zolberg, 1983,9). Katılımın asgari seviyede olması ise insanların içlerine kapanmasına ve daha kapalı bir yaşam sürmelerine neden olmaktadır. Göç eden nüfusun eğitim düzeyi düşüktür ve en büyük problemi iş üzerinedir. Sahip oldukları bilgi birikimi tarımsal yapıya uygun olduğu için, kent ortamında kullanmalarına imkân bulamazlar.

Özellikle düzensiz kentleşmeden ve göçlerden doğan sorunlar çok değişiktir. Dinçer'e (1997) göre alt yapıdan genellikle yoksun olan kentlerin, hızlı bir nüfus artışı nedeniyle konut sağlama, temiz su ve sağlık hizmetleri, okul ve ulaşım, eğitilmiş personel, çöp ve enerji sorunlarını çözme bakımından ne kadar yetersiz kalacağını kestirmek zor değildir. Çünkü plansız yerleşim bölgelerini düzeltmek, ilkel yaşam koşullarını iyileştirmek çok güç olduğu gibi, kaybedilmiş sağlıklı bir çevreyi de özellikle fiziksel mekân olarak yeniden kazanma olanağı hemen hemen hiç yok gibidir. Bu etkilerin ortadan kaldırılması için nüfus hareketlerine göre tedbirlerin alınması gereklidir.

Türkiye'de cumhuriyetin başlarında nüfusun % 80'i kırsal alanlarda yaşamaktaydı. I. Dünya Savaşı ve Milli Mücadele dönemlerinde ülke önemli ölçüde nüfus kaybeder. Lozan Antlaşması gereği 1924 yılında Türkiye ile Yunanistan arasında uygulamaya geçirilen nüfus mübadelesi özellikle Türkiye'de kentlerde yaşayan Rum nüfusun Yunanistan'a göç etmesi ile kent nüfusu biraz daha azalır. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin ekonomik kalkınmada 1929 dünya ekonomik buhranı sonrası ılımlı devletçilik modelini seçmesi ve bu kapsamda 1933 yılında hazırlanan ve 1934 yılında uygulamaya konulan I. Beş Yıllık Sanayi Kalkınma Planı çerçevesinde devlet eliyle kurulmaya başlayan sanayi kuruluşları çevresine kırsal alandan bir göç hareketi başlar. Ülkede kırsal alandan kent merkezlerine doğru başkent olma avantajı ile Ankara'ya ve diğer sanayi kuruluş merkezlerine doğru bir göç başlar.

Türkiye'de kırsal alandan kent merkezlerine ikinci göç dalgası 1950 yılı sonrası DP Hükümetleri dönemlerinde gerçekleşir. Ülkede 1960 ile 1990 yıllarına kadar hızlı bir şekilde kırsal alandan kent merkezlerine, Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde kentlerden ve kırsal alanlardan ülkenin batı bölgelerine doğru göç hareketi başlar. Göç yaşayan kırsal aileler gecekonduların bölgelerinde çocuklarını daha çok meslek edinebilecekleri eğitim kurumlarına ve alaylı olarak tabir edilen ilkokul sonrası meslek dallarına yönlendirmekteydiler. Ülkede 1990 sonrası turizm faaliyetlerinin giderek artması, turfanda sebzeçilik ve diğer sektörlerde iş bulabilmek amacıyla Antalya iline de giderek artan bir göç hareketi başlar. Esasen Antalya'ya emekliler, sermaye sahipleri, meslek sahipleri, tahsilli aileler çocuklarına daha iyi bir eğitim sağlamak amacıyla da göç ederler.

YÖNETİCİLER AÇISINDAN GÖÇÜN EĞİTİM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

Türkiye’de iç göç halen önemli bir sorun olmaya devam etmektedir. Göç, sadece bölgeler arası değil, aynı bölge, hatta aynı il içinde taşradan merkeze doğru devam etmektedir. Bu durum şehirler için alt yapı, konut, sağlık, işsizlik gibi sosyal ve ekonomik sorunları ortaya çıkarmaktadır. Göçün eğitim üzerinde de etkisi görülmektedir. Göçler eğitimin her kademesinde fiziki alt yapı, derslik, donanım, öğretmen açığı şeklinde kendini göstermektedir. Buna bir de hızlı nüfus artışı eklendiğinde, öğretim alanındaki yatırımlar AB standartlarına ulaşmamıza yetmemektedir. Bugün göç alan kentlerin kenar mahallelerinde yer alan okullarda fizikî yetersizlik, kalabalık sınıflar, ikili öğretim ve öğretmen eksikliği eğitim ve öğretim alanında çözülmesi gereken en önemli problemler arasında yer almaktadır.

Nar’a (2008) göre göç sürecinden en fazla etkilenen ise şüphesiz çocuklar olmaktadır. Göç, çocuk ve ergenlerin ruh sağlığında çeşitli tahribatlara sebep olabilmektedir yani göç, çocuk ve ergen açısından risk içermektedir. Göçe maruz kalan çocuk ve ergenlerde uyum sorunları oluşabilmektedir. Bu durum çocukların eğitimlerine de yansımaktadır ve bu çocuklar göç ettikleri yerlerdeki okullarda çeşitli zorluklar yaşamaktadırlar. İlköğretim çağındaki çocukların yaşadıkları eğitim sorunları aşağıda sıralanmıştır:

“Uyum, bireyin sahip olduğu özelliklerin kendi benliği ile çevre arasında dengeli bir ilişki kurabilmesi ve bu ilişkiyi sürdürebilmesidir” (Köknel, 1989, s. 9). “Uyumlu kişilik özellikleri, gerçeği yeterli biçimde algılamak, gerçeklerle rahat bir ilişki içinde olmak, endişesiz olarak kendini kabul etmek, davranışlarında doğal olmak, olumlu arayış gösteren motivasyonlara sahip olma, davranışlarında esnek olmak, kendine güveni olmak, rolünü bilmek, gelecekte beklenen ve amaçları olmaktadır” (Tufan, 1987, s. 4).

Göçlerin yoğun olarak yaşandığı bölgelerde öğrencilerin yaşadığı en önemli sorunlardan birisi, öğrenci velilerinin okula ve çocuklarının eğitim sürecine karşı ilgisizliğidir. Ailelerin önceliği çalışmak ve ailesine barınma ve beslenme ihtiyaçlarını karşılamak olduğundan aileler çocuklarının eğitim harcamaları ile yeterince ilgilenememektedirler (Chimhowu, Piesse ve Pinder 2005:95-96). Kenar mahallelerdeki ailelerin çocuk sayılarının fazla olması, öğrencilerin kardeşleriyle ilgilenmeleri, aile denetimi olmadan çoğu vakitlerini oyun alanlarında geçirmelerine neden olmaktadır. Çocukların okulda ortaya çıkan problemleri ve akademik başarısızlığını görüşmek, bu tür öğrencilere destek vermek amacıyla veliler okula davet edilmesine rağmen velilerin okula duyarsızlığı oldukça yüksektir (Kuo,1976; Akt: Doğan, 1988: 35).

Kıray’ın (1982) çalışmasına göre kente göç ile birlikte, ailenin çocuklar üzerindeki denetimi azalmaktadır. Ayrıca aile içinde yeni kent toplumunun istediği kişiliği verecek şekilde otorite ve sevgi ilişkileri gelişmemiştir. Göç eden anne baba köydeki davranış biçimlerini hemen değiştirmemekte, bu durum kentin özgür dünyasında bulunan gencin aile ile sorunlar yaşamasına yol açmaktadır. Erkeğin egemen olduğu ataerkil ailelerde babanın sözü geçer. Türkiye’de doğu bölgeleri başta olmak üzere aile yapısına bakıldığında ataerkil aile yapısının baskın olduğu görülmektedir (Keely,2000).

Sarı’nın (2004) çalışmasına göre çoğu zaman, öğrenciye davranış kazandırması amacıyla düzenlenecek olan (yetiştirme kursu, gezi vb.) sosyal etkinliklerde son kararı baba vermektedir. Babanın okula gelmemesi ve toplantılara iştirak etmemesi dolayısıyla öğretmenlerin babayı etkilemesi de mümkün olmamaktadır. “Göç eden ailelerin %50’sinin okul çağına gelmiş çocukları okula gidebilmektedir. Geri kalan %50’sinin yarısına yakını hiç okul yüzü görmemiş ya da okulu terk etmek zorunda kalmıştır. Mevcut eğitim hizmetinden ise gerekli verim alınamamaktadır” (Aslan, 2001, s. 2; DİE,2000). Büyük çoğunlukla, ebeveynin içerisinde bulunduğu sosyo-ekonomik ve psikolojik koşulların getirdiği gerginlik yoğun bir şekilde çocuğa yansımaktadır. Bu da çocuğun bütün ilişkilerinde bir anlamda belirleyici ve yönlendirici olmaktadır. Çocuklar eğitim araç ve

gereçlerinden yoksun olduğu gibi barındıkları mekânların konumu ve ailenin kalabalıklığı açısından da ders çalışma imkânları bulunmamaktadır (Türkiye Odalar ev Borsalar Birliği 2010:12-13).

Antalya 1927'de yapılan Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk nüfus sayımında nüfus büyüklüğü açısından 63 il arasında 29. sırada yer alıyordu ve kilometrekareye düşen kişi sayısı 1927'de yaklaşık 11 idi (DİE,1927). 1960'lı yıllarda başlayan köyden kente göç dalgası, 1985 yılındaki sayımında kent nüfusunun köy nüfusunu geçmesiyle devam etmiştir. Antalya'nın nüfus bakımından şu an kalabalık olması da 1960'dan sonraki dönemdeki göçlerden kaynaklanır. Antalya dışından gelip Antalya'da çalışan tarım işçileri zamanla Antalya'ya yerleşmiş ve bu durum Antalya'da kontrolsüz bir şehirleşmeyi beraberinde getirip, çok hızlı bir gecekondulaşmaya sebep olmuştur. Bu gecekondulaşma özellikle Kepez ilçesinde kendini göstermiş olup bölgenin hala çözülmeyi bekleyen sorunları arasındadır. Antalya nüfusundaki bu artış 1980-2000 yıllarında turizm sebebiyle artmaya devam etmiştir (DİE, 1970; DİE,1980; DİE,1900). Turizm ile Antalya dış ülkelerden göç aldığı gibi sektörün büyümesi ve iş imkânlarının artmasıyla beraber Türkiye'nin diğer şehirlerinin yanında kendi ilçe ve köylerinden de göç almaya başlamıştır. Antalya bu sebeplerin bir araya gelmesiyle beraber Türkiye'nin en çok göç alan illeri sıralamasında 2000 ve 2005 yıllarında birinci sıraya yükselmiştir (DİE,2000; TUİK,2011).

2000 yılı sonrası Kepez ilçesi başta olmak üzere Antalya'nın il içi ve il dışı aldığı göç doğal olarak eğitimi etkilemiştir. Antalya'da birçok bölgede şehir merkezinin dışına doğru yeni yerleşim yerleri oluşmaya başlamıştır. Böylece önce mevcut okulların öğrenci sayıları hızla artmış, sonra yeni yerleşme yerlerine okullar yapılmıştır. Bu okulların kuruluş aşamasında problemleri olmuştur. Bu bölgelerdeki öğrenci sayısının artmasıyla bu öğrencilerin uyum sorunları başta olmak üzere birçok problem ortaya çıkmıştır (TUİK, 2013).

AMAÇ

Araştırma ile göç olgusunun eğitim üzerinde ve özellikle ilkokullarda ortaya çıkardığı sorunlar belirlenmeye çalışılacaktır. Araştırma yöneticilerin bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini dikkate alarak bu okulların eksikliklerinin daha derinlemesine araştırılarak anlaşılması ve bu okullardaki eksikliklerin düzeltilmesi ve bu okulların geliştirilmesi açısından önemlidir. Bu araştırma ile Antalya ili Kepez ilçesindeki göç alan bölgelerdeki okulların sorunlarına ilişkin yöneticilerin görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmaya konu olan ilkokulların sorunları ve çözümlerine ilişkin yöneticilerin görüşleri nelerdir? Bu amaca uygun olarak nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılır. Yin'e (1984) göre durum çalışması, araştırılan olguyu kendi yaşam çerçevesi içinde inceleyen, olgu ve içinde bulunduğu ortam arasındaki sınırların kesin hatlarla belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan bir araştırma yöntemidir (Özçelik, Yıldırım,2002).

Araştırmada durum çalışması desenlerinden bütüncül çoklu desen kullanılır. Bütüncül çoklu durum desenlerinde, isminden de anlaşılabilceği gibi birden çok kurum ve öğretmen söz konusudur. Bütüncül çoklu durum desenin çalışılması doğal olarak daha çok problemlerle karşılaşılması demektir. Nicel çalışmalar ile karşılaştırıldığında, nitel çalışmalar derinlemesine bilgi, kavrayış ve anlayış sağlamaktadır. Nitel araştırmada, tümevarım ilkesiyle hareket edilir ve incelenen probleme ilişkin toplanan verilere açıklamalar getirilir. Nitel çalışmalarda amaç, sayılar yoluyla genellenebilir sonuçlara ulaşmak değil; araştırılan konu ile ilgili betimsel ve gerçekçi bir resim sunmaktır. Araştırma sonuçlarının geçerlik ve güvenilirliği açısından verilerin olabildiğince ayrıntılı ve doğrudan sunulması önemlidir Bu tür durumların çalışılması daha sonraki araştırmalara temel oluşturacaktır (Yıldırım,Şimşek,2005).

YÖNETİCİLER AÇISINDAN GÖÇÜN EĞİTİM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

1. Örneklem

Araştırma bütüncül çoklu durum desenine uygun olarak Antalya Kepez’de yer alan ilkokullarda geçmektedir. Bu okullarda görevli 5 yönetici yer almaktadır.

Tablo 1 . Araştırmaya Katılan Yöneticilere İlişkin Veriler

Katılımcı Yöneticiler	Cinsiyet	Kıdem	Yaş	Çalışma Yılı	Katıldığı Alanlar
Y1	Erkek	¼	50	29 yıl	Bireysel Görüşme
Y2	Erkek	3/2	42	19 yıl	Bireysel Görüşme
Y3	Erkek	4/1	37	15 yıl	Bireysel Görüşme
Y4	Erkek	¼	49	26 yıl	Bireysel Görüşme
Y5	Erkek	¼	50	26 yıl	Bireysel Görüşme

Tablo 1.’e göre araştırmaya katılan okul müdürlerinin hepsi erkektir. Okul müdürlerinden üçünün kıdemi 1/4’tür. Mesleklerinde 25 yılı aşmış oldukça deneyimli yöneticilerdir. Müdürlük yapan Y2 ve Y3 ise mesleklerinde 20 yılını doldurmamış, kıdemleri sırasıyla 3/2 ve 4/1 olarak çalışmaya devam yöneticilerdir. Yöneticilerin yaşları 50, 42, 37, 49 ve 28 olarak değişmektedir.

2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada nitel veri toplama yöntemi ve bu yöntemlere uygun araçlar kullanılmıştır. Bu veri toplama yöntemlerinden birincisi görüşme formlarıdır. Katılımcıların okullarında yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşlerini almak amacıyla açık uçlu sorulara dayanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları katılımcı türüne uygun bireysel görüşme formlarına dönüştürülmüş ve bu formlar uygulanmıştır. Ayrıca konuyla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Görüşme soruları uzman görüşü alınarak içerik geçerliliği sağlanmıştır.

Çalışmada yer alan bireysel görüşme soruları; “Yöneticilerin okulun eğitim koşulları hakkındaki görüşleri nelerdir?”, “Yöneticilerin okullarıyla ilgili yaşadıkları eğitsel sorunlar hakkındaki görüşleri nelerdir?”, “Yöneticilerin göç yaşamış ailelerle yaşadıkları sorunlar hakkındaki görüşleri nelerdir?”, “Yöneticilerin göç yaşamış öğrencilerin yaşadığı sorunlar hakkındaki görüşleri nelerdir” şeklindedir.

3. Verilerin Toplanmasında Etik Prosedürler

Bu çalışmada yönetici olarak tek katılımcı türü bulunmaktadır. Bu katılımcılarla görüşmeye geçmeden önce kendileri araştırmanın amacı hakkında bilgilendirildi. Araştırmanın katılımlarının gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirileceği belirtildi. Araştırmada hiçbir surette isimlerinin geçmeyeceği ve kendilerine takma bir isim atanacağını söylendi. Bu sayede araştırmanın gizliliği ve güvenliği konusunda katılımcılara güven verildi. Araştırmanın kaydedilmesindeki iki neden açıklandı: birincisi görüşmeden elde edilecek verilerin daha iyi analiz edilebilmesi ve ikincisi zaman kazanmak. Katılımcıların görüşmenin kaydedilmesi konusunda hem fikir olmaları ve araştırmaya gönüllü olarak katılacaklarını beyan etmelerinin ardından onlardan araştırmaya katılım için izin formunu okuyup imzalamaları istenildi.

4. Verilerin Analizi

Araştırma nitel veri toplama aracı olarak bireysel görüşmeler kullanılmıştır: Veri toplama araçlarının da özellikleri dikkate alınarak veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Fox'a göre (1969) içerik analizi, sözel ve yazılı verilerin belirli bir problem veya amaç bakımından sınıflandırılması, belirli değişken veya kavramların ölçülmesi ve bunlardan belirli bir anlam çıkarılması için taranarak kategorilere ayrılmasıdır (Yalçın ve diğerleri,2009:3). İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Nitel araştırma verileri dört aşamada analiz edilir: (1) verilerin kodlanması, (2) temaların bulunması, (3) kodların ve temaların düzenlenmesi, (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım,Şimşek,2005).

Bu nedenle, araştırma verilerinin çözümlenmesi sürecinde öğretmenlerin verdikleri yanıtlar, araştırma amacına göre kodlanmıştır. Verilerden hareketle, kodların benzerlik ve farklılıkları, birbiriyle ilişkili olmaları dikkate alınarak kategoriler oluşturulmuş ve her bir öğretmenin görüşü, orijinal formu ve anlamı bozulmadan bu kategorilere yerleştirilmiştir. Analiz birimi olarak cümleler kullanılmıştır. Nitel verilerin çözümlenmesi betimsel analizlere (doğrudan alıntılara) uygun olarak yapılmıştır. Veriler, genel ve alt kategorilere göre düzenlenmiş ve işlenmesi için kavramsal bir yapı oluşturulmuştur. Daha sonra, her bir kategorinin hangi sıklıkla tekrar ettiği (frekans) bulunmuştur. Frekans değerleri aynı zamanda yüzde olarak da verilmiştir. Böylece, nitel veriler nicelleştirilmiştir. Nitel verilerin nicelleştirilmesindeki temel amaç; güvenilirliği arttırmak, yanlılığı azaltmak ve kategoriler arasında karşılaştırmalar yapmaktır (Yıldırım,Şimşek,2005). Sorulara öğretmenlerin verdikleri cevaplar ayrı olarak değerlendirilmiştir. Buradaki amaç cevaplar arasında kıyaslama yapılabilmesini sağlamaktır. Verilerin analizinde, toplamda ne kadar görüş ifade edildiğinin görülmesi açısından toplam frekanslar verilmiştir. Bazı sorularda öğretmenler birden fazla görüş ifade ederken bazı sorularda ise herhangi bir görüş ifade etmemişlerdir. Ayrıca öğretmenleri her soruya veridiği cevaplardan birkaçı da aynen sunulma yoluna gidilmiştir. Çalışmanın güvenilirliğini arttırmak amacıyla bir uzmanın çözümlenmeleri dikkate alınmış ve ortak noktalar belirlenmiştir.

5. Karşılaşılan Güçlükler

Yöneticilerle yaşanan zorlukların nedeni okullarda pek çok iş ve sorun olması nedeniyle görüşmeye zaman ayıramamasıdır. Okulda çalışan yöneticilerin mesai saati gözetmeden gece gündüz çalışmaları sebebiyle ve bu kadar yoğunluğun içinde araştırmacıya vakit ayırmaları zor olmuştur. Bu okulda çalışan yöneticiler pek çok işin sorumluluğunu yüklenmişlerdir. Bu yüzden okul müdürleri ile okul mesai saatleri dışında görüşme yapılmıştır. Yöneticiler ile görüşme yapılırken sık sık kapıları çalınmış ve işleri ile görüşme bölünmüş sonra tekrar konuya geri dönülmüştür.

BULGULAR

1. Yöneticilerle Bireysel Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular

1.1.Yöneticilerin Okulun Eğitim Koşulları Hakkındaki Görüşleri

Bu probleme yanıt bulabilmek amacıyla yöneticilerin okulun eğitim koşullarına ilişkin görüşleri ile ilgili frekans ve % dağılımı belirlenmiştir. Tablo 2'de elde edilen veriler görülmektedir.

YÖNETİCİLER AÇISINDAN GÖÇÜN EĞİTİM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

Tablo 2. Yöneticilerin Okulun Eğitim Koşulları Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

Eğitim Koşulları	Y 1	Y2 √	Y 3	Y 4	Y 5	F	%
1-Yoğun olarak göç alan bir bölge olduğu için sorunların fazla olması	√	√	√	√	√	5	100
2-Kavga, şiddet, küfür etme, hırsızlık vb. disiplin sorunlarının fazla olması	√	√	√	√	√	5	100
3-Bölgedeki siyasi sorunların okula yansmasıyla sorunların ortaya çıkması	√		√	√	√	4	80
4-Velilerin ekonomik sıkıntı içinde olmasının okula yansması		√	√	√	√	4	80
5-Öğretmenin saygısızlık, saldırı ve aracına zarar verilmesi gibi olaylardan dolayı kendini güvende hissetmemesi	√	√		√	√	4	80
6-Göçle gelen öğrenci ve ailelerinin kültür farklılığı nedeniyle sorunlar yaşaması	√			√	√	3	60
7-Okulda ve okul çevresinde madde bağımlısı olan öğrenci ve grupların olması		√	√	√		3	60
8-Çevrenin okul, öğrenciler ve mahalle hakkında önyargılı davranması	√			√	√	3	60
9-Okulda güvenlik sorunlarının yaşanması	√		√			2	40
10-Okulun donanım olarak eksiklerinin bulunması	√	√				2	40

Yöneticilerin okulun eğitim koşulları hakkındaki görüşleri yorumlanırsa; ilk sırada %100 ile yoğun olarak göç alan bir bölge olduğu için sorunların fazla olması ile kavga, şiddet, küfür etme, hırsızlık vb. disiplin sorunlarının fazla olması, %80 ile bölgedeki siyasi sorunların okula yansmasıyla sorunların ortaya çıkması, %80 ile velilerin ekonomik sıkıntı içinde olmasının okula yansması, %80 ile öğretmenin saygısızlık, saldırı ve aracına zarar verilmesi gibi olaylardan dolayı kendini güvende hissetmemesi, %60 ile göçle gelen öğrenci ve ailelerinin kültür farklılığı nedeniyle sorunlar yaşaması, %60 ile okulda ve okul çevresinde madde bağımlısı olan öğrenci ve grupların olması, %60 ile çevrenin okul, öğrenciler ve mahalle hakkında önyargılı davranması, %40 ile okulda güvenlik sorunlarının yaşanması ve %40 ile okulun donanım olarak eksiklerinin bulunması gelmektedir. Katılımcıların bu konudaki bir kaç görüşü şu şekildedir:

1-Yoğun olarak göç alan bir bölge olduğu için sorunların fazla olması:

1-Y1: Okulumuzun eğitim koşulları istediğimiz düzeyde değil. Şimdi göç alan bir bölge olduğu için bir takım sorunlar da göçle beraber geliyor. Dolayısıyla eğitimde çözülemeyen bazı sorunların da ortaya çıkması oluşuyor. Tabi bunda çok etken var. Bu etkenlerin başında da özellikle uyum problemi var. Uyum problemi olduğu için de bunu çözmek uyum sağlamak baya zaman alıyor. Zor bir süreç oluyor.

1-Y2: Şimdi okulumuz çok nakil alan, göç alan bir bölge. Aldığı kadar da veriyor. Velilerimiz çoğu halde çalışan işçilerden oluşuyor. Bunlar genelde mevsimlik işçi şeklinde çalışıyorlar. 1 yıl ya da 3-5 ay çalışıp tekrar memleketlerine dönüyorlar. Çok fazla göç alıyoruz. Ortalama yıllık 150, 200 civarı nakil alıyoruz, nakil veriyoruz. Bu da nerdeyse bir okulun mevcudunu oluşturuyor. Bizim 1960 civarı öğrencimiz var, ilkokul ortaokul olarak, % 80 i Antalya doğumlu değildir.

1-Y4: Okulumuz gecekondü bölgesinde bulunuyor. Yani Antalya'da apartmanı olmayan belki tek mahalleyiz. Çok geniş bir mahalledeyiz. A dan Z ye hepsi dışarıdan gelmiş. Yani burada daha önceden yerleşim alanı yokmuş. Gecekondü kanalıyla hepsi dışarıdan yerleşmiş. Bunların yaklaşık % 40 ı da doğu kökenli. Antalya'nın ilçelerinden bir kısmı herhalde % 20'nin üzerinde Gündoğmuş ve değişik ilçelerinden var veya batıda farklı illerden. Tam bir heterojen yapı. Okulumuzun sorunları arasında her şeyden önce ben şöyle düşünüyorum, eğitimciysen bulunduğun koşullara göre hedef belirleme, vizyon, misyon oluşturma, o vizyon, misyon doğrultusunda çalışma yapmak gerekir. Yoksa sorunların içerisinde yok olur gidersin. Orayı değiştiremezsin.(...) İl içi il dışı gelip gitmeler sürekli oluyor. Olmaması mümkün değil. Çünkü burası göç alan bir yer. Ve sürekli değişken olan bir yer. Mevsimlik işçiler de geliyor hale. Hale çalışmaya geliyorlar. Ama bizim gözlediğimiz şu: dışarıdan gelen öğrencilerin başarısı düşük oluyor. Çocuk bir orda okumuş bir burada okumuş. Tabi ki o çocuğun yetişmesi ve uyumu için ek kurslar yapıyoruz. Okulumuzun öğrencileri aşağı yukarı % 50 Antalya doğumlu değil, dışarıdan gelme. Geri kalan % 50 de zaten annesi babası dışarıdan gelmedir. % 50 si buralarda doğmuş, % 50 si de göç olarak gelmiş. Antalyalı olan öğrenci sayısı çok az. Antalyalı olsa bile Antalya ilçelerinden onlar da. Antalya merkezden öğrenci yok. İlçelerden de göç alıyor mesela Gündoğmuş, Korkuteli gibi ilçelerden.

1-Y5: 80. Yıl Cumhuriyet İlköğretim okulu problemlili bir okul. Yani ilk geldiğimiz yıllarda gerçekten eğitim öğretim yapmak baya zordu. Çünkü burada Türkiye'nin her bölgesinden her ilinden aşağı yukarı her ilçesinden öğrenci var. Özellikle ağırlıkla Doğu ve Güneydoğu bölgesindeki illerimiz ve ilçelerimizden öğrenciler var. Genellikle kırsal kesimden öğrenciler yani. Diyarbakır'ın merkezden gelen öğrencimiz çok azdır. Köylerinden veya ilçelerinden. Örneğin Şırnak, Mardin, batman, Van, Siirt, Bitlis o bölge ağırlıklı ama genellikle kırsal kesimlerden. Yani belli bir kent kültürü almadan Antalya'ya, Antalya gibi dünya kentine geliyorlar. Tabi burada Antalya çok hızlı gelişen bir il. Türkiye genelinde şu anda sanırım en fazla göç alan il diye düşünüyorum. Özellikle Kepez bölgesi de bundan nasibini en fazla alan ilçedir. Tabi ki bu okulun şanssızlığı da böyle varoş, gecekondü bir bölge olması ve bölge itibarıyla kırsal kesimden gelen öğrencilerin bol olması. Sıkıntı burada.(...) Yani bir yol kat ettik. Ama bu yine de bizim başarımızı, işte bu sirkülasyon olayı Doğu'dan gelen öğrencilerin sadece Doğu değil yani Konya'dan geliyor, Artvin'den geliyor, Karadeniz Bölgesi'nden geliyor. Antalya yaşanabilir bir kent gözüyle bakılıyor. Ama böyle giderse Antalya tabi benim şahsi görüşüm, birkaç yıl sonra yaşanamaz bir kent haline gelecek. Siz de görüyorsunuz, akşamları ne oluyor şöyle bir bakarsanız.

2-Kavga, şiddet, küfür etme, hırsızlık vb. disiplin sorunlarının fazla olması:

2-Y1: Öğrencilerde kavga, hırsızlık gibi zaman zaman yaşanan, dışarıdan bir takım öğrencilerin, mezun ettiğimiz kişilerin öğrencilerden haraç istemeleri yaşadığımız ve hoşumuza gitmeyen olaylar.(...) Örneğin küfürleşme gibi, benimsememe gibi sıkıntılar yaşanıyor.

2-Y3: Okulda olumsuz davranışlar hırsızlık, kapkaç gibi öğrencinin aile ortamında kazandığı yanlış davranışlar okula yansıyor. Bunun örneklerini geçen gün yaşadık mesela. Bir öğrencimiz öğretmenin cep telefonunu aldı, üzerinde çıktı. Polise haber verildi, tutanaklar tutuldu, ailesine haber verdik. Tabi bu tür yaşanan olumsuzluklar oluyor.(...) Kötü ilişkiler olabiliyor. Kötü davranışları burada devam ettirme eğilimleri oluyor. Van'dan gelen çocuklarda birkaç hırsızlık olayları yaşandı. Bakıyorsun suçlayan da Vanlı suçlanan da Vanlı. İşte ben Ercişliydim bunlar şuralıydı. Bunlar yapar, şunlar yapmaz gibi olaylar yaşandı. Geçen yıl mesela Atatürk büstünün etrafındaki ışıklı ledler çalındı. Birkaç öğrencinin üzerinde yakalandı. O ona suç atıyor, bu buna suç atıyor. Bakıyorsun hep bu göç yoluyla nakil gelen öğrenciler yapıyor bunları. Klima boruları çalındı, bakıyorsun aynı kişiler. Olumsuz davranışları okulda da devam ettirme hareketleri var. Tabi öğrenciler arasında şiddet de oluyor. O tür öğrenciler ailede şiddet ortamında büyüdüleri için okulda da aynı şiddeti devam ettirmek istiyorlar. Diğer arkadaşlarıyla bir olumsuzluk

YÖNETİCİLER AÇISINDAN GÖÇÜN EĞİTİM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

yaşadıklarında hemen şiddete başvuruyorlar. Yaralama olayları oluyor. Biz de bu olayları disiplin yoluyla çözmeye çalışıyoruz. Geçen yıl bir öğrencimize okuldan uzaklaştırma cezası verdik. Öğrenci okuldan atılmayı hak etti. Uyarı cezası, kinama cezası veriyoruz. 1 yılda yaklaşık 15, 20 ceza verilmiştir. Zaten ailelerin sosyo-ekonomik düzeyi düşük fazla bir gelir olayı yok. Fakat yardımlaşmayla, dayanışmayla okulun bu güne kadar biz de okulun ihtiyaçlarını tamamlamaya çalışıyoruz. Öğle yemeği molasında dışarıda sigara içen öğrenciler oluyor. Birbirlerini şikâyet ediyorlar. Bunlar mutlaka aileden öğrenciye bulaşan sorunlar. Biz bunları temizlemeye çalışıyoruz.

2- Y4: Şimdi şu olur. Ben size söyleyeyim. Sonuçta öğretmen de bir insan, canlı. Veli de bir canlı. Aynı zamanda öğrenci de bir canlı. Şimdi ergenlik çağında ya da gencin olduğu her yerde bir isyan vardır. Bu genellikle şöyle olur. Çocuk bir şeye karşı çıkar. Çocuk farklı zeka grubundan da olabilir. İşte hareketli, kinestetik zekâya sahip olabilir. Veyahut da matematikte Türkçede geri kalmış olabilir. Ama kendisini de göstermek isteyebilir. Nasıl gösterecek kendisini? Ya arkadaşının gözünü kırarak ya kapıyı kırarak bir şekilde gösterecek o duyguyu. Ya da o anda öğretmenle yaşadığı uyumsuzluk olabilir. Sıkıntı yaratan tüm öğrencileri veri olarak alırız. Şu anda tüm nöbetçi öğretmenlerde kâğıt vardır. Onlar sıkıntı yaratan öğrencileri hemen yazar. Sınıf öğretmenlerinden sınıf başkanlarından bu verileri alırız. Bunlar akşam harmanlanır. Rehberlik servisine gider. Rehberlik servisi hemen mesajını atar. Çocuğun haberi bile yoktur. Ama akşam eve gittiğinde veli söyler ona. Sorun yaşanan öğrenciyle ilgili hemen sisteme girilir. Öğretmen ona bakar. Öğrenciyle görüşür. Sorun çözülmezse veliyle görüşür. Sorun çözülmezse o görüşme belgeleriyle ek-10'u rehberlik servisine aktarır. Rehberlik servisi inceler. Ya öğrenci davranışları değerlendirme kuruluna ya da RAM'a gönderilir. Burada yaptığımız şu. Çocuğa demokratik hayatı öğretmeye çalışıyoruz. Çocuk yaramazlık yaptı al iki tokat, bu değil. Bu eğitim değildir. Bu çocuklar evde de sokakta da demokrasiyi öğrenmiyorlar. Okulda da öğrenmezse nasıl öğrenecek. Öğrenemeyecek. Bu çocuklar evde zaten 5-6 kardeş arasında, akşamda anne baba yorgun, dinlenmiyor. Sokakta da öyle bir şey yok. Peki, sevgiyi nerde öğrenecek. Bu anlamda okula düşen yük daha fazla.(...) Bu arada bir 10-15 kadar öğrenci de okulu ele geçirmişlerdi. İstedığı öğretmeni dışarıya atabiliyorlar, istediği sınıfı dağıtabiliyorlardı. Yani eğitim düşünülmediği gibi burada olay olmadan sıkıntı olmadan nasıl çözebiliriz noktasında hareket etmişlerdi. Oysa ben şunu düşündüm. Dışarıdan buraya göç eden insanlar bulunduğu yeri kabullenmemiş insanlardır. Ve bu insanlar riske giren insanlardır. Riske girmek de cesaret ve zekâ ister. Ve bu çocuklar onların çocuklarıydı. Ben bu çocukların zekâsıyla ilgili olarak hiçbir kuşku yok. Ama onlara uygun eğitim ortamı hazırlamak gerekiyor. Bununla ilgili olarak güçlü yönlerimiz zayıf yönlerimiz bununla ilgili bir çalışma yapmak, bu arada kademeli bir şekilde çalışmalarımızı sürdürdük.

2- Y5: Öğrenci davranışları, öğrencilerin kendileri arasında kavgadır şudur budur çok olur. Yaralama seviyesine gelmedi ama normal okullarda olan öğrenci kavgaları bizim okulumuzda da mevcut. Bir sorun olduğu zaman direkt velilerimizi çağırarak birebir onlarla görüşüyoruz. Öğrenciyi çağırıyoruz, öğrenciyle birlikte görüşüyoruz. Problem yaşandığı zaman öğretmenizi çağırıyoruz, müdür yardımcılarımızı çağırıyoruz, rehber öğretmenimizi çağırıyoruz. Yani sorunları birlikte çözmeye onları da bu işin içine katarak çözmeye çalışıyoruz. Yoksa velilerimizi soyutlarsak olaydan öğrenci, veli ve öğretmen üçgenini iyi kuramazsak yani sacayağını düzgün yapmasak mutlaka bir taraf yıkılacak, üzülecek. Bunu düzgün yapmaya çalışıyoruz. Yani velilerimizi işin içerisine kattığın zaman gerçekten hani diyoruz ki biz ya bu adam kırsal kesimden gelmiş anlamaz, cahil, böyle bir şey yok. Gerçekten o cahil insanlarda bile konuştuğun zaman senin samimiyetine senin şeyine güvendiği zaman elinden gelen anlayışı gösteriyor. İnanın tahsilli bir kişiden daha anlayışlı velilerimiz de var. Birçok olayı bu şekilde çözüyoruz. Yani birçok olay yaşadık yaşıyoruz. Yani ufak tefek şeylerde, güvenlik güçlerini veya şeyi devreye sokmuyoruz. Yani mahalle olarak muhtarı, okul-aile birliği başkanını ondan sonra rehber öğretmenimizi, öğrenci davranışları değerlendirme kurulunu çalıştırıyoruz. Müdür başyardımcımız, müdür yardımcılarımız, öğretmenlerimiz birlikte el birliğiyle

çözmeye çalışıyoruz. Ufak tefek sorunlarda zaten hemen veliye telefon açıyoruz. Gelmesini söylüyoruz, böyle böyle bir problem var. Yardımcı olun okula kadar bekliyoruz diyoruz. Geliyorlar, görüşüyoruz bu şekilde çözüyoruz. Öğrenciye okul değişikliği cezası vermek, şu değişikliği, bu değişikliği cezası vermek problemi kökten halletmiyor. Kendi içimizde onları kazanmaya çalışıyoruz. Bir iki öğrencimize okul değişikliği cezası verdik ama inan okul içinde çözdüğümüz zaman daha etkili ve daha başarılı oluyor.(...) Var 5, 10 tane öğrencimiz var bu şekilde yani davranışlarında bozukluk var. Öğrenci davranışları değerlendirme kurulunda da birkaç yaptırımlar, cezalar uyguladık.

3-Bölgedeki siyasi sorunların okula yansmasıyla sorunların ortaya çıkması:

3-Y4: *Bu konu az ya da çok oluyor. Öğretmenlere de yansıyor velilere de yansıyor. Ama yönetim olarak bizim tavrımız öğretmenlerin tavrı, hepimizin kardeşliği üzerindedir. Bunlar önceden daha çok yaşanmış. Kürt-Türk. Şu-bu tarzında olaylar olmuş. Hatta okul basmaya gelmişler. Hatta işte mesela Abdullah Öcalan'ın doğum gününde vb. günlerde bizim okul, halin köşesinde karakol var orası, bir de onun karşısında 80. yıl okulu var, oralar taşlanıyormuş. Ama biz 5 yıldır taşlanmıyoruz. Onlar 1-2 yıl daha taşlandılar.(...) Geçen yıl değil ondan önceki yıl Türkçe öğretmenimiz bayrağım adlı şiiri okuturken bir öğrenci de kalkmış bizim de bayrağımız var demiş. Öğretmenle takışmış. O arada ağzından pis sözler çıkmış. Şimdi başka bir zamanda olsaydı bu olay burayı basarlardı. Ama birkaç kişi geldi bana müdür bey bizim böyle bir şey düşünmediğimizi biliyorsunuz. Ama bu öğretmen de kontrol ederse kendisini iyi olur dediler ve gittiler. Bu da aslında bir iletişim. Sonuçta o iletişimi benimle kuramasalardı burada olay çıkardı.*

4-Velilerin ekonomik sıkıntı içinde olmasının okula yansması:

4-Y2: *Özellikle bizim bölgemizde hayat şartlarının biraz daha ekonomik yönden kişi başına düşen gelirin düşük olduğu aileler geçim derdindeyse çocukların eğitimiyle çok fazla ilgilenemiyorlar. Bu da okulun birçok şeyine yansıyor. Burada aile yok, ne kadar uğraşsan da görüşmeye çalışsan da bu tür aileler gelmiyor. Çocuk da aileyi okulda görmeyince, okulda her istediğini yapıyor. Okula gelmeyen velilerimizin öğrencileri genelde sorunlu. İşte biraz önce yaşandı daha öğretmene karşı gelme oluyor. Bu tür olaylar yaşıyoruz. Çevrenin sosyolojik yapısı farklı olduğu için de insanların da farklı yaşantıları var. Ne Antalya kültürüne uyum sağlayabilmiş ne de geldiği bölgenin kültürünü uygulayabilmiş, ikilem içinde yaşayan insanlar kendilerini ispatlama, 'ben varım' anlamındaki çıkışlarıyla güvenlik sorunu oluşturuyorlar.(...) (Birbirini anlamama oluyor mu?) Tabi ki dilde o kadar değil de genelde doğu batı kültüründen dolayı anlamama oluyor.*

5-Öğretmenin saygısızlık, saldırı ve aracına zarar verilmesi gibi olaylardan dolayı kendini güvende hissetmemesi:

5-Y1: *İşte biraz önce yaşandı daha öğretmene karşı gelme oluyor. Bu tür olaylar yaşıyoruz.*

5-Y2: *(öğretmene saygısızlık, şiddet vb. davranışlar) Genelde yaşanıyor. Şimdi zaten burada çocuklar sorunlu ailelerin çocuklarıdır, yani parçalanmış ailelerin çocukları. Bu, çocukları olumsuz yönde çok etkiliyor. Tabi ki parçalanmış aile olup ta çocuklarıyla dört dörtlük ilgilenen aileler yok mu var tabi ki. Ama sorun çıkaran öğrenciler bu tip ailelerden geliyor.*

6-Göçle gelen öğrenci ve ailelerinin kültür farklılığı nedeniyle sorunlar yaşamaları:

6-Y1: *Çevrenin sosyolojik yapısı farklı olduğu için de insanların da farklı yaşantıları var. Ne Antalya kültürüne uyum sağlayabilmiş ne de geldiği bölgenin kültürünü uygulayabilmiş, ikilem içinde yaşayan insanlar kendilerini ispatlama, 'ben varım' anlamındaki çıkışlarıyla güvenlik sorunu oluşturuyorlar.(...) (Birbirini anlamama oluyor mu?) Tabi ki dilde o kadar değil de genelde doğu batı kültüründen dolayı anlamama oluyor.*

YÖNETİCİLER AÇISINDAN GÖÇÜN EĞİTİM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

7-Okulda ve okul çevresinde madde bağımlısı olan öğrenci ve grupların olması:

7-Y3: Öğle yemeği molasında dışarıda sigara içen öğrenciler oluyor. Birbirlerini şikâyet ediyorlar. Bunlar mutlaka aileden öğrenciye bulaşan sorunlar. Biz bunları temizlemeye çalışıyoruz.

7-Y4: Çevre de buna çok yatkın ve uygun. Çevre de tinercisinden tutun da her türlü kötü alışkanlığa uygun insanların da okula direkt ya da dolaylı değişik şekilde baskısı ve etkisi var.

8-Çevrenin okul, öğrenciler ve mahalle hakkında önyargılı davranması:

8-Y5: Yaşamış olduğu çevre, yani özellikle burası işte Güneş mahallesi denildiği zaman veya 80. yıl denildiği zaman insanın aklına kötü bir okul, kötü bir mahalle geliyor. Böyle bir şey, önceki süreçlerden dolayı, geçen süreçlerden dolayı böyle bir şey vatandaşların bilinçaltına yerleşmiş.

9-Okulda güvenlik sorunlarının yaşanması:

9-Y3: Mesela güvenlik sorunumuz var. Okulun bahçesi çok geniş ve 3 tane kapısı var. Biz bu durumu il milli eğitim müdürlüğüne bildirdik. Fakat kapıların aynı kalması değiştirilmemesi istendi bizden. 2 tane hizmetimizi gündüz ben döndümlü olarak kapıda tutuyorum güvenlik açısından. Öğretmenlerimize bahçe nöbeti tutturuyoruz. Okulda olumsuz davranışlar hırsızlık, kapkaç gibi öğrencinin aile ortamında kazandığı yanlış davranışlar okula yansıyor.

10-Okulun donanım olarak eksiklerinin bulunması:

10-Y1: Şimdi burası daha öncelerden beri süregelen bir dışlanmışlık, yeterince ilgi gösterilmeme, yaşanan sosyolojik yapı itibariyle de istenilen düzeyde yardımı alamamış bir okul. Dolayısıyla donanım olarak istediğimiz şekilde donanım yok. Donanım yetersiz. Materyal olmayınca görsel olarak ders işleme şansımız yok. Görsel olarak işlemediğimiz derste sadece kulaktan verme yoluyla işlenen dersten de pek başarı gelmiyor.

Yöneticiler okulun eğitim koşulları hakkındaki görüşlerini; yoğun olarak göç alan bir bölge olduğu için sorunların fazla olması, kavga, şiddet, küfür etme, hırsızlık vb. disiplin sorunlarının fazla olması, bölgedeki siyasi sorunların okula yansmasıyla sorunların ortaya çıkması, velilerin ekonomik sıkıntı içinde olmasının okula yansması, öğretmenin saygısızlık, saldırı ve aracına zarar verilmesi gibi olaylardan dolayı kendini güvende hissetmemesi, göçle gelen öğrenci ve ailelerinin kültür farklılığı nedeniyle sorunlar yaşaması, okulda ve okul çevresinde madde bağımlısı olan öğrenci ve grupların olması, çevrenin okul, öğrenciler ve mahalle hakkında önyargılı davranması, okulda güvenlik sorunlarının yaşanması, okulun donanım olarak eksiklerinin bulunması şeklinde dile getirmişlerdir.

1.2. Yöneticilerin Okullarıyla İlgili Yaşadıkları Eğitsel Sorunlar Hakkındaki Görüşleri

Bu probleme yanıt bulabilmek amacıyla yöneticilerin okulda yaşadıkları eğitsel sorunlara ilişkin görüşleri ile ilgili frekans ve % dağılımı belirlenmiştir. Tablo 3.'de elde edilen veriler görülmektedir.

Tablo 3. Yöneticilerin Okulla İlgili Yaşadıkları Eğitsel Sorunlara İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

Eğitsel Sorunlar	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	F	%
1-Nakil gelen ve giden öğrencilerin fazla olması nedeniyle öğrenci sirkülasyonu yaşanması	√	√	√	√	√	5	100
2-Göçle gelen öğrencilerin akademik başarısının düşük olması	√	√	√	√	√	5	100
3-Göçle gelen öğrencilerin devamsızlık sorunlarının fazla olması	√	√	√		√	4	80

4-Öğretmenlerin sık tayin istemesi	√	√	√	√	4	80
5-Göçle gelen öğrencilerin davranış bozuklukları göstermesi	√		√	√	3	60
6-Velilerin eğitime önem vermemesi	√	√			2	40
7-Okuldaki başarılı öğrencilerin başka okullara gitmesi				√	1	20

Tablo 3'e göre, yöneticilerin okullarıyla ilgili yaşadıkları eğitsel sorunlar hakkındaki görüşleri yorumlanırsa; ilk sırada %100 ile nakil gelen ve giden öğrencilerin fazla olması nedeniyle öğrenci sirkülasyonu yaşanması, %100 ile göçle gelen öğrencilerin akademik başarısının düşük olması, %80 ile göçle gelen öğrencilerin devamsızlık sorunlarının fazla olması, %80 ile öğretmenlerin sık tayin istemesi, %60 ile göçle gelen öğrencilerin davranış bozuklukları göstermesi, %40 ile velilerin eğitime önem vermemesi ve %20 ile okuldaki başarılı öğrencilerin başka okullara gitmesi gelmektedir. Katılımcıların bu konudaki bazı görüşleri aşağıda verilmiştir.

1-Nakil gelen ve giden öğrencilerin fazla olması nedeniyle öğrenci sirkülasyonu yaşanması:

1-Y1: *Yıllık 100-150 civarında sirkülasyon yaşanıyor. Bir de yeni yapılaşan bir bölge olduğu için daha fazla göç alan bir yer olduk. Özellikle bir ev 3-5 ev oluyor artık apartmanlaşma olduğu için. Dolayısıyla iskân da fazla olduğu için öğrenci sayısında artış oluyor.(Öğrenci sayısı) Şu anda 1200 civarında. Ben buraya 2 buçuk yıl önce geldiğimde 750 civarındaydı. 500'e yakın bir artış oldu. Bu 1200 öğrencinin 800'e yakını dış kökenli, Antalya dışından. Yaklaşık %70 civarında denilebilir.*

1-Y5: *Ya yılda benim okuluma 300-400 öğrenci gelir gider. Yani nakil gelir, nakil gider bu göçten dolayı. Adam, vatandaşımız ne oluyor, köyünde veya kasabasında, ilçesinde geçim şartlarından dolayı, ekonomik şartlardan dolayı bir ümitle bırakıp geliyor, köyünü bırakıp geliyor. Antalya gibi bir ile geliyor.(...) Özellikle düşünabiliyor musunuz, bir okulda normal bir okulun öğrenci sayısı diyelim 500- 600 veya 700 diyelim. Benim okuluma 1600-1700 öğrenci mevcudu var. Ama normal, Antalya'daki normal bir okuldaki öğrenci sayısı kadar öğrenci yıllık sirkülasyon oluyor. Gelip gidiyor. Bu da başarıyı etkiliyor. Biz tam burada eğitime odaklanıyoruz. Bir şeyler düzelttik diyoruz. Al 100-150 tane öğrenci daha kırsal kesimden geldiği zaman tekrar sil baştan, tekrar işe başlamak zorunda kalıyoruz. Bu da bizim işimizi zorlaştırıyor.(...) Şimdi Antalya düşünün, kalkıp Antalya'ya geliyor Şırnak'ın herhangi bir köyünden veyahut ta Mardin'in herhangi bir köyünden kalkıp buraya geliyor. Daha halen gelen velilerimiz var.*

2-Göçle gelen öğrencilerin akademik başarısının düşük olması:

2-Y2: *Tabi ki göç yaşayan öğrencilerde yaşamayanlara göre başarı daha düşük. Mesela öğretmenimizin birisi söylüyor. Yeni nakil gelmiş bir öğrenci 4. sınıfa gelmiş, hala okuma yazma bilmiyor. Bu da, göç alan bir okul olduğu için okulun genel başarısını düşürüyor.*

2-Y3: *Tabi göç yaşayan öğrenciler mesela geçen yıl yoğun şekilde Van'dan öğrenciler geldi. Van'dan gelen öğrencilerin durumu bize göre çok kötüydü. Öğretmenlerimiz onların seviyelerini daha yukarı çıkarmak için daha çok çaba sarf etmek zorunda kaldılar. Çünkü hiç okuma yazma bilmeyen çocuklar geldi. 6, 7, 8'lerde de daha dört işlemi bilmeyen çocuklar geldi. Mesela bugün bir örnek vereyim. Bugün bir öğrenci geldi başka mahalleden bizim okulun olduğu mahalleye taşınmışlar. Kaydını yapacağım. Kaç doğumlu çocuk dedim. 9 yaşında dedi. Okula gitti mi, hayır okula başlamadı, daha yeni başlayacak diyor. Çocuğu 2 yıldır okula vermemiş, biz de yeni verecek. Çocuk da 2., 3. sınıf seviyesine gelmiş fizik olarak. Bu tür sorunlar oluyor yani.*

YÖNETİCİLER AÇISINDAN GÖÇÜN EĞİTİM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

3-Göçle gelen öğrencilerin devamsızlık sorunlarının fazla olması:

3-Y2: *Sürekli devamsızlık yapan öğrencilerimiz var. 9 civarı öğrencimiz sürekli devamsızlık yapıyor. Okula hiç gelmiyor.*

3-Y3: *Okula devam etmemiş sorumsuz öğrenciler olabiliyor. Birkaç ay devam etmemiş, buraya taşınmış ve sınıfa yeni başlamış öğrenciler oluyor. Bu da sınıflarımızın eğitim kalitesini düşürüyor.(...) Sürekli devamsız olan öğrencilerimiz 8-10 civarında. Biz günlük bunları e-okula işliyoruz. Ailelere 7, 14 ve 21. günlerde uyarı mektupları gönderiyoruz. Aileye bilgi veriyoruz. Çocuğunuzu devam ettirmesiniz işte kanunen takip etmek zorundayız. Kaymakamlığa 20 günden fazla gelmeyen öğrencileri bildiriyoruz. İlçe milli eğitim müdürlüğü ve kaymakamlığa bildiriyoruz. Tüm çocuklara okula devam zorunluluğunu aşılamaya çalışıyoruz.*

4-Öğretmenlerin sık tayin istemesi:

4-Y1: *Şimdi sadece bu okul değil, bu çevrede burası bir atlama tahtası olarak görülüyor. Burada 2 yılını doldurup hemen başka bir okula kaçayım. Dışarıdan bu okullara gelenler, 10-15 tane okul var bu çevrede, bu düşünceyle gelir. Ama şu anda öğretmenler gerçekten aidiyet duygusuyla isteyerek çalışıyorlar. Her okulda olduğu gibi işte bu meslekte 3-5 tane çıkacak.*

5-Göçle gelen öğrencilerin davranış bozuklukları göstermesi:

5-Y3: *Geçen yıl mesela Atatürk büstünün etrafındaki ışıklı ledler çalındı. Birkaç öğrencinin üzerinde yakalandı. O ona suç atıyor, bu buna suç atıyor. Bakıyorsun hep bu göç yoluyla nakil gelen öğrenciler yapıyor bunları. Klima boruları çalındı, bakıyorsun aynı kişiler. Olumsuz davranışları okulda da devam ettirme hareketleri var.*

5-Y5: *Şimdi öğrenciler kent kültürüne alışmamış. Yani vatandaşlarımız da alışmamış. O köydeki yaşam tarzını devam ettirmeye çalışıyor. Daha sonra bakıyor bir kültür etkileşimine başlıyor buradaki, Antalya'daki kültürle, buradaki daha önceden gelenlerin kültürüyle onların yaşam tarzı farklı. Bu da eğitimi olumsuz etkiliyor. Yani nedir, öğrenci davranışlarında bozulmalar çok oluyor özellikle. Yani davranış bozukluğu olan öğrencilerimiz çok. Çünkü her kültürden var. Siz de bunun farkındasınız.*

6-Velilerin eğitime önem vermemesi:

6-Y1: *Veliler eğitimin önemine inanmıyorlar. Ve dediğim gibi göç alan bir mahalle, göç sonucu oluşmuş bir mahalle olduğu için, eğitimden önce karnını doyurmaya çalışıyor millet.*

6-Y2: *Burada aile yok, ne kadar uğraşsan da görüşmeye çalışsan da bu tür aileler gelmiyor. Çocuk da aileyi okulda görmeyince, okulda her istediğini yapıyor. Okula gelmeyen velilerimizin öğrencileri genelde sorunlu.*

7-Okuldaki başarılı öğrencilerin başka okullara gitmesi:

7-Y5: *Kepez bölgesinde de çok zeki çocuklar var inanın. Ama bunu Konyaaltı'ndaki, Muratpaşa'daki okullar kaptığı için genellikle bakınız bir araştırma da orada yapmanızı isterim. İnanın oradaki başarılı öğrencilerin genellikle bu tür okullardan gittiğini de göreceksiniz. Geçen yıl benim bir öğrencim vardı. Alanya Fen Lisesini kazandı. Bu yıl fen lisesine gidecek.486 puanı vardı. Kesin fen lisesine gidecekti. Geçen yıl Başöğretmen Atatürk İlköğretim okuluna hemen çocuğu çektiler. Neden? Çünkü fen lisesi garanti zaten. Yani sadece bende değil, diğer bölgelerde, diğer okullarda da bu tür kaymalar var.*

Yöneticiler okullarıyla ilgili yaşadıkları eğitsel sorunlar hakkındaki görüşlerini; nakil gelen ve giden öğrencilerin fazla olması nedeniyle öğrenci sirkülasyonu yaşanması, göçle gelen öğrencilerin akademik başarısının düşük olması, göçle gelen öğrencilerin devamsızlık sorunlarının fazla olması,

öğretmenlerin sık tayin istemesi, göçle gelen öğrencilerin davranış bozuklukları göstermesi, velilerin eğitime önem vermemesi, okuldaki başarılı öğrencilerin başka okullara gitmesi olarak belirtmişlerdir.

1.3. Yöneticilerin Göç Yaşamış Ailelerle Yaşadıkları Sorunlar Hakkındaki Görüşleri

Bu probleme yanıt bulabilmek amacıyla yöneticilerin göç yaşamış ailelerle yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri ile ilgili frekans ve % dağılımı belirlenmiştir. Tablo 4'te elde edilen veriler görülmektedir.

Tablo 4'te göre, yöneticilerin göç yaşamış ailelerle yaşadıkları sorunlar hakkındaki görüşleri yorumlanırsa; ilk sırada %60 ile ailelerin Türkçe bilmemesi nedeniyle iletişimde sıkıntı yaşanması, %60 ile ailelerin, okulu bir yardım kurumu gibi görmesi ve okuldan maddi yardımlar beklemesi, %60 ile çocuklarını arkadaş seçimi konusunda yönlendirmeleri, %40 ile veli toplantılarına katılımlarının yetersiz olması, %40 ile ailelerin kız çocuklarını okutmak istememesi, %40 ile ailelerin çocuk sayısının fazla olması, %40 ile ekonomik sıkıntılar nedeniyle çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayamama, %40 ile ailelerin eğitim ve kültür seviyelerinin düşük olması, %20 ile çocuklarını sadece para cezasından kurtulmak ve zorunlu olduğu için okula göndermeleri, %20 ile okula karşı önyargılı olmaları, ailelerin kalabalık olması, ailelerin iş sıkıntısı nedeniyle sürekli taşınmaları, öğretmene karşı saldırıda bulunmaları ve ailelerin sosyal yaşamdan uzak olmaları görülmektedir. Katılımcıların bu konudaki bazı görüşleri aşağıda verilmiştir:

Tablo 4. Yöneticilerin Göç Yaşamış Ailelerle Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

Ailelerle Yaşanan Sorunlar	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	F	%
1-Ailelerin Türkçe bilmemesi nedeniyle iletişimde sıkıntı yaşanması	√		√	√		3	60
2-Ailelerin okulu bir yardım kurumu gibi görmesi ve okuldan maddi yardımlar beklemesi	√		√	√		3	60
3-Çocuklarını arkadaş seçimi konusunda yönlendirmeleri		√	√		√	3	60
4-Veli toplantılarına katılımlarının yetersiz olması	√		√			2	40
5-Ailelerin kız çocuklarını okutmak istememesi			√		√	2	40
6-Ailelerin çocuk sayısının fazla olması			√	√		2	40
7-Ekonomik sıkıntılar nedeniyle çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayamama				√	√	2	40
8-Ailelerin eğitim ve kültür seviyelerinin düşük olması				√	√	2	40
9-Çocuklarını sadece para cezasından kurtulmak ve zorunlu olduğu için okula göndermeleri	√					1	20
10-Okula karşı önyargılı olmaları	√					1	20
11-Ailelerin kalabalık olması	√					1	20
12-Ailelerin iş sıkıntısı nedeniyle sürekli taşınmaları					√	1	20
13-Öğretmene karşı saldırıda bulunmaları					√	1	20
14-Ailelerin sosyal yaşamdan uzak olmaları				√		1	20

1-Ailelerin Türkçe bilmemesi nedeniyle iletişimde sıkıntı yaşanması:

1-Y1: Şimdi işte dil. En büyük problem dil. Özellikle doğu ve güneydoğudan gelen vatandaşların dil problemleri var. İletişim problemimiz var. Bazen çocukların velileriyle tercüman aracılığıyla konuşuyoruz. Türkçe bilmiyor. İşte bu da birbirimizi anlamada yaşadığımız dil problemlerinden biri.

YÖNETİCİLER AÇISINDAN GÖÇÜN EĞİTİM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

1-Y3: Doğu kökenli % 40 ailemiz var. Tabii bunlardan bu tür dil sorunu yaşayan müdür yardımcılarımız oldu. Yanında mutlaka birisiyle geliyor, bir çocukla. Anne Türkçeyi bilmediği zaman veya baba, yanında büyük çocuğuyla geliyor. Onunla aktarır bu şekilde anlaşmalar oluyor.

2-Ailelerin okulu bir yardım kurumu gibi görmesi ve okuldan maddi yardımlar beklemesi:

2-Y1: Göç yaşayan aileler zaten buraya geldikleri zaman işte biz bitkiniz, durumumuz yoktur diyorlar. İlk başta istedikleri yardım. Bize yardım diyorlar sanki biz hayır kurumuyumuz gibi yardım istiyorlar. Maddi yardım istiyorlar. Çocuğun pantolonu yok, gömleği yok. İşte bunların bir şekilde karşılanmasını talep ediyorlar. Biz de diyoruz ki; ya burası hayır kurumu değil. Bizim okulun imkânları olmadığı için sizi yönlendireceğimiz bir yer var. Sosyal yardımlaşma var. Oraya yönlendiriyoruz. Şimdi o göç yaşayan ailelerde bir çekingenlik olması gerekirken, maalesef bizim okuldan hiç çekinmeden talepte bulunuyorlar.

2-Y3: Sadece burada çeşitli yardımlar olduğu zaman veliler ortaya çıkıyor. Genelde maddi durumları iyi olmadıkları için işte hocam yardım var mı, beni de ekleyin gibi talepler oluyor.

3-Çocuklarını arkadaş seçimi konusunda yönlendirmeleri:

3-Y2: Göç yaşamayan bir aile, sürekli aynı evde olan bir aile diğerinin halinden fazla anlamaz. Aşırı uçta olan öğrenci olduğu zaman aileler çocuklarının arkadaşlarına dikkat ediyorlar.

3-Y3: Bu doğuludur bununla arkadaş olma gibi tutumların bazı sınıflarda yaşandığını duyuyorum. Ailenin bakışından çocuğa yansımaları oluyor. Yoksa sınıf içinde bir kavga dövüş yok. Aile yönlendiriyor çocuğu onlarla arkadaş olma diye.

4-Veli toplantılarına katılımlarının yetersiz olması:

4-Y1: Maalesef biz 100 aileye davetiye gönderiyorsak katılan 15-20 aile oluyor. İstediklerimiz karşılığı bulamıyoruz.

4-Y3: Veli toplantılarına katılım olmuyor. Okul aile birliği toplantısı yapıyoruz, genel toplantı, 1350 öğrenciden 200 kişi ancak geliyor. Bu da geçen yıllara göre artış var. Geçen yıl 150 kişi gelmişti bu yıl 200 kişi geldi. Ailelerin eğitime bakış açısı doğru değil.

5-Ailelerin kız çocuklarını okutmak istememesi:

5-Y3: Bazı kız çocuklarını göndermek istemeyen aileler var. Geçende karşılaştık, arkadaşımız devam takip yaparken bir kız öğrencinin gelmediğini tespit ettik. Aileyle görüştük telefonla. Ben göndermeyeceğim diyor. İsterseniz tutanak tutun ben imzalayayım diyor. Ben kız çocuğumu başka yerde eğiteceğim diyor. Buraya göndermeyeceğim diyor. Dini olarak eğitim vermek istiyormuş, hafızlık ve Kuran-ı Kerim olarak yetiştirmek istiyor. Devletin okuluna çocuğunu göndermek istemediğini, bunun bir suç olduğunu, mutlaka göndermesi gerektiğini, biz bunu kaymakamlığa bildireceğimizi resmi yazılarla söylüyoruz. Veli de her şeyi göze aldığını söylüyor.

6-Ailelerin çocuk sayısının fazla olması:

6-Y3: Ailelerin çok çocuklu olması, küçük çocukların evde anneleri tarafından bakılması veya her iki anne babanın da çalışıyor olması durumu ortaya çıkıyor. İşte sürekli okula gelemiyoruz, ayda yılda bir gelebiliyoruz diyorlar.

6-Y4: Bu çocuklar evde zaten 5-6 kardeş arasında, akşamda anne baba yorgun, dinlenmiyor. Sokakta da öyle bir şey yok. Peki, sevgiyi nerde öğrenecek. Bu anlamda okula düşen yük daha fazla.

7-Ekonomik sıkıntılar nedeniyle çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayamama:

7-Y4: *Şimdi mesela oradaki insan aç, oradaki insan işsiz, oradaki insan sıkıntılı. Böyle bir konumda ne yapacak neyi düşünür bu kişi, çocuğunun eğitimini, özel öğretmen tutmayı, dershaneyi düşünemez. Neyi düşünecektir, akşam eve getirip de ben onların karnını doyurabilir miyim diye düşünecektir. Yani çocuğun evde ödevi, kitabı, defteri veya temel ihtiyaçları geri plana itilecektir. Şimdi ana nokta bu. Bu konu okul olarak bizim dışımızda çözülecek bir konu. Ama biz okul olarak neyi çözebiliriz? Şunu çözebiliriz: ailenin kafasında çocuklarının öncelik sırasını değiştirmeyi çözebiliriz.*

8-Ailelerin eğitim ve kültür seviyelerinin düşük olması:

8-Y5: *Yani ailenin gelmiş olduğu, geçmişinde yaşamış olduğu köy, kasaba neyse artık bulunduğu il, yaşadığı il, toplumun kültürü. Hani birden bire insan var olan alışkanlıklarını değiştirmesi mümkün değil. Yani belirli bir süreç geçmesi gerekiyor değişmesi için. Yani şimdi hani bir söz vardır, bir insan yedisinde neyse yemişinde de odur diye. Ne kadar eğitilirse eğitilelim, örneğin benim konuşma şeklime baksanız bile kelimeleri kullanma veyahut ta düzgün konuşmada ne kadar eğitim alırsam alayım ne oluyor, Alanya'nın konuşma ağzına gidiyor. İşte yani şöyle bir şey, insanın değişmesi çok zor bir olay. Kültürün değişmesi de çok zor. Çünkü var olan bir alışkanlık var. Aileden almış olduğu bir alışkanlık var. Ondan sonra ailenin dışına çıkıp okula geldiği zaman orada var. Değişik bir şey görüyor, kültürle karşılaşıyor. Okul bittikten sonra toplum içine girdiği zaman değişik bir kültürle karşılaşıyor. Ne oluyor sonuçta? Yani kültür çatışması gibi bir olay yaşanıyor. İşte ailelerin eğitim düzeyinin düşük olması burada önemli bir etken.*

9-Çocuklarını sadece para cezasından kurtulmak ve zorunlu olduğu için okula göndermeleri:

9-Y1: *Çocuk onlar için evden gönderilip cezadan kurtulma düşüncesiyle ilköğretimin mecburi olmasından dolayı okula gönderiliyor. Onlarda öncelik, göç yaşamış gelmişler, sığınacak bir yer bulup, karın doyurmak. Çocuk sadece cezadan kurtulmak için okula gönderiliyor.(...) Sadece buraya çocuklarını cezadan kurtulmak amacıyla gönderiyorlar. Önce bunu çözmeye çalışıyoruz zaten. Aile eğitimiyle bunu çözebilirsek, daha güzel olacak diye düşünüyoruz.*

10-Okula karşı önyargılı olmaları:

10-Y1: *Zaten oradan gelen ailenin okul bakış açısı çok farklı. İsmail Hakkı Kaya dediğiniz zaman farklı bir gözle bakıyorlar. Okulun daha önceden adı çıkmış bir kere bölgenin en kötü okullarından birisi olarak. Hala o düşünce vatandaşın beyninden silinmediği için göçle gelen veli hemen şunu diyor: ya biz çocuğumuzu buraya yazdıracağız ama bu okul da çok kötüymiş. Biz kendimiz anlatıp ona inandırana kadar baya bir sıkıntı yaşıyoruz.*

11-Ailelerin kalabalık olması:

11-Y1: *Gelmiş vatandaş yeri yok. Özellikle çoğu akrabasının üstüne gelmiş. Akrabası burada oturuyor. Akrabasının yanında sığıntı halinde. Oradaki psikolojiyi düşün. Dolayısıyla göç yoluyla gelen aileler bu sıkıntıyı yaşıyorlar.*

12-Ailelerin iş sıkıntısı nedeniyle sürekli taşınmaları:

12-Y5: *Tabi ki adam kendi bölgesinden kopmuş gelmiş. Yani sadece öğrenci değil onun sorunu. İş, aş sorunu var. Adam geliyor, Diyarbakır'dan göçüp geliyor. Burada 3 ay duruyor. Sonra Korkuteli'de iş buluyor, Kumluca'da iş buluyor. Naklini oraya aldırarak zorunda kalıyor. Bu gelişmeler bizi yoruyor.*

YÖNETİCİLER AÇISINDAN GÖÇÜN EĞİTİM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

13-Öğretmene karşı saldırıda bulunmaları:

13-Y5: Burada bir olay olduğu zaman veli okula baskına geliyor. Benle kavga etmeye geliyor. Biz bu tür olaylarda öğretmenle velinin karşı karşıya gelmesini istemiyoruz. Herhangi bir şey olursa bize gelin diyoruz veya müdür başyardımcısına gidin, bana gelin biz çözemsek ondan sonra gerekli mercilere giderseniz diyoruz. Siz haklıysanız zaten biz sizin hakkınızı ararız diyoruz veliye. Öğretmen haklıysa öğretmenimizin hakkını ararız. Ama öğretmenimize de her zaman sahip çıkarız. Çünkü sonuçta bizim meslektaşımız. Ama yanlışa da kim yaparsa yapsın buna da sahip çıkmak hiç kimsenin şeyi değil yani. Yanlış yapan cezasını çeker yani öğretmen de olsa yanlış yapıyorsa mutlaka bir yaptırım uygulanacaktır.

14-Ailelerin sosyal yaşamdan uzak olmaları:

14-Y4: Buradaki insanlar tam bir varoş ortamında oluyor. Ne köylü ne kentli arada bir yerde oluyor. Sonuçta yani Antalya'da yaşıyor da niye yaşıyor? Sinemaya gitmemiş, tiyatroya gitmemiş, Antalya'nın sosyal hayatıyla hiç uzaktan yakından ilgisi yok. Ama Antalya'da yaşıyor. Niye yaşıyor? İşte köyde iş yok burada bir iş bulursam, karnımı doyurursam, Antalya'da güzel memleket, sıcak.

Yöneticiler göç yaşamış ailelerle yaşadıkları sorunlar hakkındaki görüşlerini; ailelerin Türkçe bilmemesi nedeniyle iletişimde sıkıntı yaşanması, ailelerin okulu bir yardım kurumu gibi görmesi ve okuldan maddi yardımlar beklemesi, ailelerin okula karşı ilgisiz olması, çocuklarını arkadaş seçimi konusunda yönlendirmeleri, veli toplantılarına katılımlarının yetersiz olması, ailelerin çocuklarına ilgi göstermemesi, ailelerin kız çocuklarını okutmak istememesi, ailelerin çocuk sayısının fazla olması, ekonomik sıkıntılar nedeniyle çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayamama, ailelerin eğitim ve kültür seviyelerinin düşük olması, ailelerle iletişim kurulamaması, çocuklarını sadece para cezasından kurtulmak ve zorunlu olduğu için okula göndermeleri, okula karşı önyargılı olmaları, ailelerin kalabalık olması, ailelerin ekonomik sıkıntılar nedeniyle okula destek olamaması, ailelerin iş sıkıntısı nedeniyle sürekli taşınmaları, öğretmene karşı saldırıda bulunmaları, ailelerin sosyal yaşamdan uzak olmaları, kayıt bölgesi olmadığı halde çocuklarını okula kayıt yaptırmak istemeleri şeklinde ifade etmişlerdir.

1.4. Yöneticilerin Göç Yaşamış Öğrencilerin Yaşadığı Sorunlar Hakkındaki Görüşleri

Bu probleme yanıt bulabilmek amacıyla yöneticilerin göç yaşamış öğrencilerin yaşadığı sorunlara ilişkin görüşleri ile ilgili frekans ve % dağılımı belirlenmiştir. Tablo 5.'te elde edilen veriler görülmektedir. Buna göre ilk sırada %100 ile uyum sorunu, %40 ile dışlanma, %40 ile kent kültürü olmaması, %40 ile ailelerinin parçalanmış olması, %40 ile çevredeki farklı gruplar tarafından kullanılmak istenmeleri, %20 ile çocuk üzerindeki aile baskısı, %20 ile alay edilme, %20 ile evde ders çalışma ortamının olmaması, %20 ile ailelerin ilgisiz olması, %20 ile okula geç başlama, %20 ile içe kapanıklık, %20 ile aile bütçesine katkıda bulunmak için bir işte çalışmak zorunda kalmaları ve %20 ile kent yaşamına özenti gelmektedir. Katılımcıların bu konudaki bazı görüşleri aşağıda verilmiştir:

1-Uyum sorunu:

1-Y3: Öğrenciler arasında belirgin toplu ayrımcılıklar olmuyor. Münferit olaylar yaşanıyor. Velinin yönlendirmesi gibi, kendini şartlamış doğu kökenlilerle arkadaş olma yok şunlarla arkadaş olma falan diye. Çocuk da ne yapacağını şaşırıyor. Çocuğa ailesi baskı kuruyor. Hatta öğretmenleri bile o veli ayırıyor. Şu doğu kökenli yok şu şöyle, şu benim çocuklarıma karşı olumsuz davranıyor, neden doğulu olduğu için falan diyor. Çocuklar arasında olmuyor. Bunu veliler kıskırtıyor. Çocukların o yaşta onu algılamaya düşüncesi yok. Çocuk çocuktur yani herkesle arkadaş olur.(...) Etnik ırk olarak birbirine karşı olabilecek öğrenciler olabiliyor. Bu da ailenin tutumundan kaynaklanıyor. Bu doğuludur bununla arkadaş olma gibi tutumların bazı sınıflarda yaşandığını

duyuyorum. Ailenin bakışından çocuğa yansımaları oluyor. Yoksa sınıf içinde bir kavga dövüş yok. Aile yönlendiriyor çocuğu onlarla arkadaş olma diye.(...) Onlarla arkadaşlık etme diye çocuğunu yönlendiriyor. Çocuğuna baskı yapıyor. Şu çocukla sakın konuşma işte bunlar şuralı gibi yanlış yönlendirmelerle çocukların arasını da bozmaya çalışıyor veliler.

Tablo 5. Yöneticilere Göre Göç Yaşamış Öğrencilerin Yaşadığı Sorunlara İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

Göç Yaşamış Öğrencilerin Yaşadığı Sorunlar	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	F	%
1-Uyum sorunu	√	√	√	√	√	5	100
2-Dışlanma	√		√			2	40
3-Kent kültürü olmaması				√	√	2	40
4-Ailelerinin parçalanmış olması				√	√	2	40
5-Çevredeki farklı gruplar tarafından kullanılmak istenmeleri			√		√	2	40
6-Çocuk üzerindeki aile baskısı	√					1	20
7-Alay edilme	√					1	20
8-Evde ders çalışma ortamının olmaması	√					1	20
9-Ailelerin ilgisiz olması		√				1	20
10-Okula geç başlama			√			1	20
11-İçe kapanıklık			√			1	20
12-Aile bütçesine katkıda bulunmak için bir işte çalışmak zorunda kalmaları					√	1	20
13.Kent yaşamına özentisi					√	1	20

2-Dışlanma:

2-Y1: Şimdi tabii ki ilk etapta bir dışlanma yaşıyor. Ama bir de memleket olayı var. Bakıyorum öğrencilerin memleketi aynıysa hemen kabulleniyorlar. Diğerlerine karşı koruma duygusu var. Diğerlerine karşı koruyup işte onları kendi etrafında toplayarak güçlenme var. Biz de onu çözmeye çalışıyoruz. O klikleşme dediğimiz çeteleşmenin önüne geçmeye çalışıyoruz.

2-Y3: Göç yaşamayan ailelerin göç yaşayan çocuklara ve ailelerine bakışı olumsuz. Bu tür aileleri sahiplenmiyorlar. Dışlama durumları oluyor. Mahallelerinde anlaşamıyorlar.

3-Kent kültürü olmaması:

3-Y4: Buradaki ana nokta, bu kişi kentte yaşıyor ama kentin hiçbir nimetinden yararlanmıyor. Kent kültürü de elde edemiyor. Örneğin, bir yat gezisi düzenledik 30 öğrenciyle. 15 öğrencimiz Kalekapısı'ni yani Cumhuriyet alanıyla denizi ilk defa görüyor. Şimdi 13-14 yaşındaki çocuğun durumu bu. Burada önemli olan şu: bulunduğunuz bölgeyi eğer kentselleştirmesiniz, eğer bulunduğunuz bölgedeki imkânlarla kent kültürüne uygun sosyal çalışmalar yapamazsanız, bu çocuk tabii ki ne yapacaktır, kesinlikle köyle kent arasındaki kültürel farkı yansıtacaktır. Nasıl yansıtacaktır, şiddetle yansıtabilir, başka nedenle yansıtabilir. Olayın temelinde bu yatıyor.

5-Çevredeki farklı gruplar tarafından kullanılmak istenmeleri:

5-Y3: Özel eğitime giden bazı çocuklarımızın kullanılması var. Zeytinköy'den arkadaşları gelip parklarda bu tür olaylara karışan çocuklar olabiliyor. Bizim öğrencilerimizden kullanılmak istenenler oluyor. Fakat biz bunları polislerle haftalık görüşmelerde dile getiriyoruz. Daha sık gelip kontrol edilmesini istiyoruz polislerden.

YÖNETİCİLER AÇISINDAN GÖÇÜN EĞİTİM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

5-Y5: *Ekonomi insanlarda olmadığı zaman ne olacak, ister istemez çocuklarımızı belirli suç örgütleri, belirli şeyler kullanmaya çalışıyor bu ailelerin çocuklarını. Sadece çocuklar etkilenmiyor bundan aileler de etkileniyor.*

6-Çocuk üzerindeki aile baskısı:

6-Y1: *Bu yetişme tarzıyla yetişen, evde Anadolu, özellikle doğu kültürüyle yetişen çocukların üzerinde bir baskı unsuru var. Sen çocuksun, sen sus gibi ifadelerle çocukların bir takım bastırılmış duygularının oluşmasına neden oluyor. Tabi ki çocuklarda oluşan o bastırılmış duygular da çocukları rahatsız ettiği için bir şekilde ondan kurtulmak ve şarj olmak istiyor. Dolayısıyla bunu okulda arkadaşları üzerinde yapmaya çalışıyor. Bu da okulda olumsuzlukların yaşanmasına, tabi bizim istemediğimiz, hoşumuza gitmeyen, öğrenci davranış bozuklarının oluşmasına neden oluyor.*

7-Alay edilme:

7-Y1: *Dalga geçiyorlar zaten 5. sınıfa gelmiş okuma yazma bilmiyor diye dalga geçiyorlar. O da çocuğu psikolojik olarak etkiliyor. İşte biz ona destek eğitimi yaparak bir şekilde okuma yazma öğretmeye çalışıyoruz.(...) Akademik başarısızlıktan dolayı alay edilme, buna karşılık karşısındaki aşırı tepkisi bir takım olumsuzlukları tetikliyor.*

8-Evde ders çalışma ortamının olmaması:

8-Y1: *O insanların yaşam tarzlarını, oradaki yaşayan çocukların uyumlarını düşün. Ders çalışmak için ayrı bir odası yok. Zaten öğrencilerimizin özellikle %80'i doğu ve güneydoğu kökenli. Bu çocuklar 10-15 kişilik ailelerin içinde yaşıyorlar. Ayrı odaları yok. Özel kendi şeylerini paylaşabilecekleri bir durumları yok. Dolayısıyla göç yoluyla gelen aileler bu sıkıntıyı yaşıyorlar. O da çocukların okula o sorunu yansıtmasını ortaya çıkarıyor. İşte biz onlarla uğraşıyoruz.*

9-Ailelerin ilgisiz olması:

9-Y2: *Velilerimizin çoğunluğu halde çalışan işçilerden oluşuyor. Haldeki çalışma koşulları biraz zorluyor. Her sabah 4 buçuk 5 gibi işe gitmek zorundalar. Bu da babaların çocuklarla ilgilenmelerini engelliyor. Akşam zaten yorgun argın eve geliyorlar. Çocukların eğitimiyle ya da çocuklarla oturup sohbet etme, dertlerini dinleme gibi şeyleri çok az oluyor. Bu da tabi ki eğitimi çok olumsuz yönde etkiliyor.*

10-Okula geç başlama:

10-Y3: *Mesela bugün bir örnek vereyim. Bugün bir öğrenci geldi başka mahalleden bizim okulun olduğu mahalleye taşınmışlar. Kaydını yapacağım kaç doğumlu çocuk dedim, 9 yaşında dedi. Okula gitti mi, hayır okula başlamadı, daha yeni başlayacak diyor. Çocuğu 2 yıldır okula vermemiş, biz de yeni verecek. Çocuk da 2.-3. sınıf seviyesine gelmiş fizik olarak. Bu tür sorunlar oluyor yani.*

11-İçe kapanıklık:

11-Y3: *Burada sınıfa adapte olamama, bir de ders seviyesinin düşüklüğünden dolayı çocuk iyice içine kapanabiliyor. Bu tür sıkıntıları aşmak için bu Van'dan gelen ailelerle geldikleri zaman özel olarak ilgilendik, her öğretmenimizle görüştük. O çocuklarla birebir rehber öğretmenler görüşmeler yaptı. Onlara daha çok psikolojik destek verdik.*

12-Aile bütçesine katkıda bulunmak için bir işte çalışmak zorunda kalmaları:

12-Y5: *Tabi ki öğrencilerimizin içerisinde okumayıp, okumayı değil de hemen kısa yoldan iş hayatına atılma, para kazanma ve ekonomik kısıtlamadan dolayı çünkü ekonomi burada gerçekten kısıtlı, ekonomisi kısıtlı aileler, çocuklar aile bütçesine katkıda bulunuyorlar. Bizim çocuklar genellikle pazarda. Ben pazara gidiyorum. Genellikle benim öğrencilerle karşılaşıyorum. Yani*

onlardan alışveriş yapmaya çalışıyorum genelde. Yani onların da hoşuna gidiyor. Aferin diyorum, bak ekmek parası kazanıyorsunuz. Mesela Pazar günü çocuk babasıyla pazara gidiyor veya kendi pazarcılık yapanlar var. Yani çalışıyorlar.

13.Kent yaşamına özentisi:

13-Y5: Antalya'ya geldiği zaman Muratpaşa'ya gidiyor, ilçeye gidiyor oradaki yaşam tarzına özentisi başlıyor. Bu özentiden dolayı, ekonomik güç de yok, bu özentiden dolayı aileler özellikle çocuklarına yeterli ölçüde sahip çıkamıyor. Çünkü genç, çünkü çocuklarda bir özentisi başlıyor. Yaşam, o yaşama adaptasyon olayı başlıyor ki adapte olmak çok zor. Çünkü ekonomi gerekiyor. Yani bir, ailelerin ekonomik yetersizliği, birinci neden bu, ailenin ekonomik yetersizliği.

Yöneticiler göç yaşamış öğrencilerin yaşadıkları sorunları; uyum sorunu, etnik ayrımcılığa maruz kalma, dışlanma, kent kültürü olmaması, ailelerinin parçalanmış olması, çevredeki farklı gruplar tarafından kullanılmak istenmeleri, çocuk üzerindeki aile baskısı, alay edilme, evde ders çalışma ortamının olmaması, ailelerin ilgisiz olması, okula geç başlama, içe kapanıklık, demokrasiyi bilmemeleri, ailelerinin Türkçe bilmemesi nedeniyle iletişim sıkıntısı yaşamaları, aile bütçesine katkıda bulunmak için bir işte çalışmak zorunda kalmaları ve kent yaşamına özentisi olarak dile getirmişlerdir.

BÖLÜM V. SONUÇ, TARTIŞMA ÖNERİLER

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışma ile göç alan okullarda yöneticilerin, yaşadıkları sorunlar ve çözümleri hakkındaki görüşleri nitel desenli olarak araştırılmıştır. Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular, yapılan çözümlemelere dayalı olarak ortaya çıkan sonuçlar ve geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Araştırmada kullanılan nitel desen öğretmenlerin söz konusu sistemler hakkındaki düşüncelerinin derinlemesine elde edilmesini sağlamıştır. Nitel araştırmanın doğası gereği genelleme yapılmamakla birlikte öğretmenlerin söz konusu sorunlar hakkındaki düşüncelerinin öğrenilmiş olması konunun farklı boyutlarıyla birlikte bir bütün olarak görülmesi açısından önemlidir.

Yöneticiler tarafından okulun eğitim koşulları ile ilgili olarak yoğun olarak göç alan bir bölge olduğu için sorunların fazla olması, kavga, şiddet, küfür etme, hırsızlık vb. disiplin sorunlarının fazla olması görüşleri en üst seviyede (yöneticilerin tamamı tarafından belirtilmiş) olarak görülmektedir. Ayrıca bölgedeki siyasi sorunların okula yansımaları sorunların ortaya çıkması, velilerin ekonomik sıkıntı içinde olmasının okula yansımaları, öğretmenin saygısızlık, saldırı ve aracına zarar verilmesi gibi olaylardan dolayı kendini güvende hissetmemesi görüşlerinin de yoğun olarak belirtildiği görülmektedir.

Yöneticilerin bölgenin yoğun olarak göç almasının sorunlara neden olduğu ifade etmesi Nar'ın (2008) araştırmasını desteklemektedir. Yöneticilere göre, okullarına nakil gelen öğrenci sayısının çok fazla olduğu, bu durumun idari işleri yavaşlattığı bulgusu bu araştırmayla örtüşmektedir.

Yöneticilerin okullarında yaşadıkları eğitsel sorunlar olarak nakil gelen ve giden öğrencilerin fazla olması nedeniyle öğrenci sirkülasyonu yaşanması, göçle gelen öğrencilerin akademik başarısının düşük olması, göçle gelen öğrencilerin devamsızlık sorunlarının fazla olması, öğretmenlerin sık tayin istemesi sorunları yöneticilerin çoğunda görülmektedir.

Yine Nar'ın (2008) araştırmasına göre yöneticiler, öğretmenlerin göç alan bölgelerdeki okullarda kalmak istemediklerini belirtmiştir. Öğretmenler kendilerini bu okullarda geçici görmekte oldukları için bu nedenle öğretmenlerin performansları düşmektedir. Bu sorun araştırmada yöneticilerin ifade ettiği öğretmenlerin sık tayin istemesi sorunuyla benzer niteliktedir.

YÖNETİCİLER AÇISINDAN GÖÇÜN EĞİTİM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

Yöneticilerin göç yaşamış ailelerle ilgili yaşadıkları sorunları yorumlanırsa; ailelerin Türkçe bilmemesi nedeniyle iletişimde sıkıntı yaşanması, ailelerin okulu bir yardım kurumu gibi görmesi ve okuldan maddi yardımlar beklemesi, ailelerin okula karşı ilgisiz olması, çocuklarını arkadaş seçimi konusunda yönlendirmeleri sorunları yöneticilerin çoğunda yaşanmaktadır. Ayrıca veli toplantılarına katılımlarının yetersiz olması, ailelerin çocuklarına ilgi göstermemesi, ailelerin kız çocuklarını okutmak istememesi, ailelerin çocuk sayısının fazla olması, ekonomik sıkıntılar nedeniyle çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayamama, ailelerin eğitim ve kültür seviyelerinin düşük olması, çocuklarını sadece para cezasından kurtulmak ve zorunlu olduğu için okula göndermeleri, okula karşı önyargılı olmaları, ailelerin kalabalık olması, ailelerin ekonomik sıkıntılar nedeniyle okula destek olamaması, ailelerin iş sıkıntısı nedeniyle sürekli taşınmaları gibi sorunları yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Avcı, Koçoğlu ve Ekici'nin(2013) araştırmasında göç yaşamış ailelerle ilgili karşılaşılan güçlüklerle bakıldığında okul yöneticilerinin büyük çoğunluğuna göre dil sorunları ve ekonomik sıkıntıların ailelerde sık görülen problem olduğudur. Genelde ekonomik durumu iyi olmayan aileler fakirliklerini öne sürmekte ve parasal yardım isteyeceklerini düşündüklerinden okul yönetiminden uzak durmaktadırlar. Aynı zamanda çoğunluğu kırsal kesimden göç ile gelen ailelerin Türkçe bilmemesi veya etkili iletişim kuramaması da aileden kaynaklanan problemler arasındadır. Bu bulgular araştırmayla aynı yönde sonuçlar ortaya koymaktadır.

Nar(2008) yöneticilerin görüşlerine göre velilerin bir kısmının okuma yazma bilmemesi hatta Türkçe konuşamaması nedeniyle diyalog sorunlarının oluştuğunu ifade etmiştir. Bu sonuçla, araştırmada yöneticilerin Türkçe bilmemeleri nedeniyle ailelerle iletişimde sıkıntı yaşamaları sonucu paralellik göstermektedir.

Göç yaşamış öğrencilerin yaşadığı sorunlarla ilgili yöneticilerin görüşleri yorumlandığında; öğrencilerin uyum sorunu yaşamaları yöneticilerin tamamı tarafından ifade edilmiştir. Etnik ayrımcılığa maruz kalma yine yöneticiler tarafından yoğun olarak belirtilmiştir. Ayrıca dışlanma, kent kültürü olmaması ailelerinin parçalanmış olması, çevredeki farklı gruplar tarafından kullanılmak istenmeleri, çocuk üzerindeki aile baskısı, alay edilme, evde ders çalışma ortamının olmaması, ailelerin ilgisiz olması, içe kapanıklık, ailelerinin Türkçe bilmemesi nedeniyle iletişim sıkıntısı yaşamaları, aile bütçesine katkıda bulunmak için bir işte çalışmak zorunda kalmaları gibi sorunlar da dile getirilmiştir.

Karakuş'un(2006) araştırmasına göre yöneticiler köyden kente göç ile gelen çocukların büyük bir çoğunluğunun sınıf seviyesinin altında bir seviyede bulunduğu hatta bazılarının okuma-yazma bilmediği ve bunların da öğretmenin çalışmalarını olumsuz etkilediğini ifade etmektedir. Başarılı olan çocukların da öğretmen ve çevre değişikliği nedeniyle uyumsuzluk yaşamaları ve bocalaması bu araştırmaya paralel bir sonuç ortaya koymaktadır.

Yöneticilerden elde edilen çocukların aile bütçesine katkıda bulunmak için bir işte çalışmak zorunda kalmaları bulgusu Nar'ın(2008) araştırmasıyla aynı doğrultudadır. Yöneticilere göre, öğrencilerin aileleri tarafından bir işte çalıştırılmaları bulgusu araştırmayla örtüşmektedir.

Yine Avcı, Koçoğlu ve Ekici'nin(2013) araştırmasında okul yöneticilerinin çoğunluğuna göre en yoğun problem öğrencilerdeki uyum sorunu ve sorunlardan kaynaklı zamanla ortaya çıkan davranış bozuklukları ve başarısızlıktır. Göçlerle gelen öğrencilerin okul başarısına etkisine ilişkin okul yöneticilerinin tamamı bu öğrencilerin okul başarısını olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Bu sonuçlar araştırmadan elde edilen sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

Yöneticilerin göç alan bölgelerde yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerileri yorumlanırsa; "İnsanlar arasındaki ayrımcı düşünce bitmelidir.", "Çeşitli kurumlar ve rehber öğretmenler tarafından

göç yaşamış aile ve öğrencilere seminerler verilmelidir.”, “Göç alan bölgelerde kentsel dönüşüm yapılmalı ve gecekondulaşma bitirilmelidir.”, “Göç yaşamış aileler çocuklarının okuluna daha sık gelerek öğretmen ve idarecilerle iletişim kurmalıdırlar.” önerilerinin daha yoğun olarak belirtildiği görülmektedir. Daha sonra ise yöneticiler “Çocuklara saygı, sevgi gibi değerlerin kazandırılması gerekmektedir.”, “Uyum problemlerinin ortadan kaldırılması gerekmektedir.”, “Öncelikle göç durumu temelden engellenmelidir.”, “Göç yaşamış ailelere sahip çıkılmalıdır.”, “Göç yaşamış ailelere psikolojik destek verilmelidir.”, “Göç yaşamış aileler ve öğrenciler sosyal yaşamın imkânlarından yararlandırılmalıdır.”, “Göç veren bölgelerde insanlara istihdam sağlanmalıdır.”, “Siyasi çözümler bulunmalıdır.”, “Öğretmen kendini sürekli geliştirmeli ve vizyon sahibi olmalıdır.”, “Göç yaşamış ailelerin kent kültürüne alışması gerekmektedir.” gibi çözüm önerileri getirmiştir.

Öneriler

1. Öğretmenlerin okullarında yaşadıkları en büyük kişisel sorunları göç yaşamış velilerden kaynaklanmaktadır. Öğretmenler göç yaşamış velilerle iletişim sıkıntısı yaşamaktadır. Bu velilerin birçoğu çağrıldıkları halde okula gelip çocuklarının durumuyla ilgili görüşmemektedirler. Yine öğretmenler göç yaşamış velilerin birçoğuyla Türkçe bilmemeleri nedeniyle iletişim kuramamaktadır. Bu konuda yönetici ve öğretmenlerin de yoğun olarak vurguladığı çözüm yolu göç yaşamış ailelerin seminer, konferans vb. çeşitli faaliyetlerle eğitilmesi gerekmektedir.

2. Göç alan okullarda çalışan yönetici ve öğretmenlerin yaşadığı sorunlara bakılırsa yoğun olarak göç alan bir bölgede çalışmalarından dolayı pek çok sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Eğitim öğretim yılı boyunca bu okullarda göçten dolayı sürekli nakil gelen ve giden öğrenciler olmaktadır. Okullardaki bu sorunları en aza indirmek için insanların göç etmeleri engellenmelidir. Bunun için yoğun olarak göç veren bölgelerdeki sorunlar çözümlenmelidir. Böylece göç alan bölgelerdeki okullarda yaşanan öğrenci sirkülasyonunun azaltılması sağlanabilir.

3. Yönetici ve öğretmenlerin görüşlerine göre göç alan bölgelerdeki okullarda çok fazla kavga, şiddet, küfür etme, hırsızlık vb. disiplin sorunları yaşanmaktadır. Bu sorunları azaltmak için göç yaşayan öğrencilere şiddeti önleme konusunda seminerler ve çeşitli eğitimler düzenlenmelidir. Yöneticilerin ve öğretmenlerin disiplin konusunda ortak tavırda olmaları gerekmektedir. Disiplin sorunları oluşmadan önlenmesi için öncelikle kurallar nedeniyle öğrencilere açıklanmalıdır. Disiplin sorunları yaşandığında öncelikle öğrencilerle yanlış davranışta bulunma sebebi sorulmalı ve sorunun üzerinde hemen yoğunlaşılmalıdır. Öğrenciler bir disiplin suçu işlediklerinde ise yaptırımını belirli olmalı, gerektiğinde ise yaptırımlar uygulanmalıdır.

4. Öğrenci başarısı okullarda istenilen düzeyde değildir. Özellikle göçle gelen öğrencilerin akademik başarısı düşüktür. Bu öğrencilere yönelik uyum programları yapılmalıdır. Bununla birlikte ücretsiz kurslar açılarak bu öğrenciler desteklenmelidir. Maddi durumu yeterli olmayan öğrenciler için üst kurumlar kurslar için ek kaynak (kitap) sağlayabilir.

5. Okullarda öğrenciler arasında seviye farkı vardır. Bu sorunun çözümü için öğrenciler arasında seçme sınavları yapılarak seviye gruplarına göre ayrı sınıflar açılabilir. Özellikle ilkökul eğitiminde yeterli bilgi seviyesi kazanamayan ve okuma yazma öğrenemeyen öğrenciler için yetiştirme kursları açılabilir.

6. Okullarda öğretmenlerin sık tayin istemesi nedeniyle öğrencilerin çok fazla öğretmen değişikliği yaşadığı görülmektedir. Bu durum başarısızlıkta büyük bir etkidir. Öğretmenlerin göç alan bölgelerdeki okullarda kalmasını sağlamak amacıyla çalışmalar yapılmalıdır. Üst kurumların bu konuyla daha ciddi ilgilenmesi gerekmektedir.

7. Göç yaşayan velilerin bazıları çocuklarını okutmak istememektedir. Bu yüzden öğrencilerde devamsızlık problemi yaşanmaktadır. Çocuklarını okula göndermeyen velilerle görüşmeler yapıp

YÖNETİCİLER AÇISINDAN GÖÇÜN EĞİTİM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

ikna etmeye çalışılmalıdır. Veliler bu durumla ilgili karşılaşacağı yaptırımlar konusunda bilgilendirilmelidir. Gerektiğinde üst kurumlarla iletişime geçerek yaptırımlar uygulanmalıdır.

8. Göç yaşamış öğrencilerin ailesinin kalabalık olması nedeniyle evde ders çalışma ortamı yoktur. Bu sorunun çözümü için veliler çocuk sayısı konusunda bilinçlendirilmelidir. Farklı kurumlarla da işbirliği yapılarak ailelere seminerler verilebilir. Böylece göç yaşamış ailelerin bakabileceği kadar çocuk yapması sağlanabilir.

9. Öğrencilerin sigara, alkol, tiner, uyuşturucu vb. madde kullanımını önlemek için rehberlik servisiyle sınıf rehber öğretmenlerinin işbirliği halinde çalışması gerekmektedir. Öğrencilere yönelik olarak madde kullanımının zararları konusunda seminerler düzenlenmelidir. Velilerle de iletişim kurularak onların böyle durumlarda çocuklarına nasıl davranmaları gerektiği anlatılmalıdır. Velilerde bu konuyla ilgili farkındalık oluşturulabilirse onlarla daha kolay işbirliği yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Aslan, C. (2001) *Göç-Eğitim-Batman ve Çocuk: Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Göçün Aile ve Çocuk Üzerindeki Etkisi*. <https://www.google.com.tr/webhp?hl=tr#hl=tr&q=egitim.cu.edu.tr%2Fmyfile%2Fopen.aspx%3Ffile%3D942.doc%E2%80%8E> adresinden 18 Mayıs 2013'te alınmıştır.
- CHIMHOWU Admos, Jenifer PIESE ve Caroline PINDER (2005). "The Socioeconomic Impact of Remittances on Poverty Reduction", *Remittances: Development Impact And Future Prospects*, Samuel
- Munzele Maimbo ve Dilip Ratha (ed.), *The World Bank*, Washington DC.
- Balcıoğlu, İ. (2001) *Şiddet ve Toplum (1. baskı)*. İstanbul: Bilgi Yayınları.
- Binbaşoğlu, C. (2004) *Ailede Ve Okulda Eğitim Sorunları*. (2. Baskı) İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Birinci, N. (2003) Cumhuriyetin 80. Yılında Milli Eğitim Üzerine Bir Bakış <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi44/birinci.html> adresinden 23 Şubat 2012 tarihinde alınmıştır.
- Diñer, M. (1997) Göç – Doğal Kaynaklar İlişkinine Çevre Güvenliği Açısından Bir Bakış. *Toplum Ve Göç Bildiriler Kitabı*, s.54-67, Ankara: DİE Yayınları.
- DİE, 1927, Nüfus Sayımı Verileri.
- DİE, 1970, Nüfus Sayımı Verileri.
- DİE, 1980, Nüfus Sayımı Verileri.
- DİE, 1990, Nüfus Sayımı Verileri.
- DİE, 2000, Nüfus Sayımı Verileri.
- Castles, S. ve Miller, M. J. (1998), *The Age of Migration*, Mcmillan, London.
- Gün, Z. (2000) *Kültürler Arası Gelişimsel Psikoloji*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Semineri. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Karakuş, E. (2006) *Göç Olgusu ve Eğitime Olumsuz Etkileri (Sultanbeyli örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Keely, Charles B. (2000). "Demography and International Migration" *Migration Theory Talking Across Discipline*, Brettel and Hollifield (ed.). Newyork and London: Routledge.

- Kılıçkaya, N. (1988) *Yurt Dışı Deneyimi Geçiren Ve Geçirmeyen Lise Öğrencilerinin Kendini Gerçekleştirme Düzeyleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kıray, M. (1982) *Toplum Bilim Yazıları*. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayını.
- Köknel, Ö. (1989) *Bireysel ve Toplumsal Şiddet*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Kuo, Wen. "Theories of Migration and Mental Health An Empirical Testing on Chinese Americans" *Social Science and Medicine* 10:297-336. 1976.
- Nar, B. (2008) *Göçün Eğitime ve Eğitim Yönetimine Etkileri(Dilovası Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Petersen, W. (1958), "A General Typology of Migration", *Amerikan Sociological Review*, Vol: 23.
- Özçelik, E. ve Yıldırım, S. (2002, 23-25 Mayıs). *Web Destekli Öğrenme Ortamlarında Bilişsel Araçların Kullanımı: Bir Durum Çalışması*. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Uluslararası Açıkta ve Uzaktan Eğitim Sempozyumunda sunulmuştur, Eskişehir.
- Sarı, D. (2004). *Okul Yönetimi ve Halkla İlişkiler*. mebk12.meb.gov.tr/.../16013611_deryasarokulynetimivehalklailekiler adresinden 5 Haziran 2013'te alınmıştır.
- Şensoy, S. E. (2005) *Kent ve Göç Van İline Çevre İl ve İlçelerden Göç Edenlerin Sorunlarına Sosyolojik Bir Yaklaşım*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- TUIK, 2011, Adrese Dayalı Genel Nüfus Verileri.
- TUIK, 2013, Adrese Dayalı Genel Nüfus Verileri.
- Tufan, B. (1987) *Türkiye'ye Dönen İkinci Kuşak Göçmen İşçi Çocuklarının Psiko-Sosyal Durumları*. Ankara: D.P.T. Sosyal Planlama Başkanlığı, Planlama Dairesi Yayınları.
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği 2010, Ankara.
- Yalçın, N. Ve diğerleri, (2009) "*Hacettepe Üniversitesindeki Makalelerin Niteliği: İçerik Analizi*," *I. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi Bildirileri Kitabı*, 1-3 Mayıs, Çanakkale, s.3.
- Yin, R. K. (1984). *Case study research: Design and methods*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2005), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Wallerstein, Immanuel (2003), "Dünya-Sistemleri Kavramına Karşı Dünya-Sistemi Kavramı: Bir Eleştiri",
- Dünya Sistemi, Der. Frank, G. Gills, B. İmge, Ankara.
- Zolberg, A. R. (1983), "International Migrations in Political Perspective", *Global Trends in Migration: Theory and Research on International Population Movements*, Der. Krtiz, M. M. Keely, C. B. Tomasi, S. M. Center for Migration Studies, N.Y.